JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de .. . Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԹՐՔԻ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱԲԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏՐԿՆ.	ՎԵՑՄՍ.	ԵՌԱՄՍ.
Պոլսոյ համար	80 Ղչ.	45	25 Ղչ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԻՆՉ ԴԵՐ ԽԱՂԱՑ Մ. ԲՈՒԱՆՔԱՐԷ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՊՈԼՍՈՅ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՂՈՐԴԱԾ ՈՐՈՇՈՒՄԸ Բ. ԴՐԱՆ

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

1880Ի ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՕՐԷՆՔԻՆ ԲՈԼՈՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նախարարաց Խորհրդոյ տեղի ունեցած նիստին մէջ տրուած կարեւոր որոշումը՝ ի մասին Րումէլիի բարենորոգմանց մասին 1880 ի Օրէնքին գործադրութեան, անտարակոյս օրուան ամենագլխաւոր դէպքն է, որ կուգայ պահ մը փարատել պատերազմի երկիւղը։ Պահ մը, կ'ըսենք, որովհետեւ չենք կրնար լսել թէ վտանգը հեռացած է բոլորովին, ցորչափ ատեն որ չենք գիտեր դաշնակից Պալքանեան տէրութեանց ընելիք ընդունելութիւնը Օսմ. կառավարութեան այս որոշման, որ որքան արդիւնք է երկրին պէտքերուն, ամենեւին Թուրքիոյ խաղաղութեան պէտքին մասին կառավարութեան ունեցած հեռատեսութեան, նոյնքան ալ Մեծ տէրութիւնները գոհացնելու մասին անոր ունեցած փափաքին, չտալու համար եւրոպական միջամտութեան, որ խորթ կը հնչէ Թուրք սահմանադրական վարիչ շրջանակներու։

Տարակոյս չկայ թէ՝ վերջին այս խորհրդածութեանց մէջ շատ մեծ դեր մը խաղաց Ֆրանսայի վարչապետ Մ. Բուանքարէ, որ հաւատարիմ մնալով մէջ Ֆրանսայի խաղաղասիրական դաշինքին ուժէն ջանք ի գործ դրաւ եւրոպական համաձայնութիւն մը ձեռք բերելու, ի նպաստ խաղաղութեան։

Ինչպէս յայտնի է, պէտք էր որ Աւստրիա եւ Ռուսիա համաձայնէին արգելիչ գործադրութեան մը մասին, ինչ որ անկարելի կը թուէր։ Եւ Մ. Բուանքարէ այս ձեռին մէջ ալ յաջողեցաւ։

Նախընթաց շաբաթ օրէն ի վեր արդէն Բ. Դրան մօտ գտնուած դեսպանները որոշակի գործունէութեան մը մէջ էին։ Արտաքին գործերու Նախարարը միշտ դեսպանները կ'ընդունէր, դեսպաններու աշխատութիւն կուտար ի հարկին օրը մէկ երկու անգամ, ամէնէն աւելի զբաղելով Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ դեսպաններուն հետ, որոնց պաշտօնական կառավարութեանց արտաքին գործոց նախարարներն ալ Մ. Մ. Բուանքարէ եւ Սազոնոֆ, անդին, Բարիզի մէջ, յաճախ կ'այցելէին իրարու, տագնապը փարատելու ջանքով։

Եւ արդարեւ Մ. Բուանքարէի՝ Մ. Սազոնոֆի հետ պատրաստած առաջարկը ընդունելի էր բոլոր տէրութեանց կողմէ։ Ֆրանսա յայտարարուած էր քաղաքական շրջանակներու մէջ թէ դիւանագիտական առանձին դիմումները անբաւական պիտի ըլլային Պալքանեան տագնապին լուծման համար։ Արդէն, բանակցութիւնը պէտք էր, եւ բուն խնդիրն ալ այս էր։ Եւ այս միջոցները պիտի գործադրէին Աւստրիա եւ Ռուսիա։ Բայց որովհետեւ այս երկու տէրութեանց միջեւ համաձայնութիւն մը գոյութիւն չունէր, նախ պէտք եղած էր այս համաձայնութիւնը իրականացնելու միջոցները գտնել։ Արդ կը թուի թէ Մ. Բուանքարէին այս մասին կատարած ջանքերը գոհացուցիչ արդիւնքներ տուին։ Եւ անգամ մը որ այս առաջին դժուարութիւնը հարթուած էր, խնդիրը կը կայանար առանձինն բարենորոգմանց գործադրութիւնը տալ, յաւէտ պահպանելու համար Պալքաններու մէջ՝ խաղաղութիւնը։ Այս կէտն ալ կարգադրուած էր։ Ֆրանսա եւ Ռուսիա, պատրաստուած առաջարկին մէջ, պէտք տեսած էին գործադրութեան դնել Րումէլիի մէջ Պերլինի դաշնագրին 23րդ յօդուածին կանխատեսած բարենորոգումները։

Այս համաձայնութեանց հետեւանքով Ֆրանսա եւ Ռուսիա Բ. Դրան մօտ հարկ եղած դիմումները կատարեցին։ Ֆրանս. եւ ռուս. դեսպանները իրենց կառավարութիւններէն շարունակ հրահանգ ստանալով, բանակցութեանց ընթացքին մասին հարկ եղած տեղեկութիւնները կուտային Բ. Դրան։ Իրենց կարգին, Պալքան տէրութեանց դեսպանները շաբաթ օրէն ի վեր կը դիմէին Եւրոպ. Համաձայնութեան դեսպաններուն։

Մ. Մ. Պոմբարա եւ տը Կիրս, ֆրանս. եւ ռուս. դեսպանները իրենց վերջին հրահանգները ստացած ըլլալով կիրակի օր Բ. Դուռ եկան եւ պաշտօնապէս հաղորդեցին Նորատունկեան էֆ.ի տրուած որոշումները՝ ի մասին արեւելեան հարցի լուծման։ Երբ դեսպանները եկան Բ. Դուռ, Նախարարաց Խորհուրդ կը գումարուէր. Նորատունկեան էֆ. դուրս ելաւ ժողովէն, ընդունեց դեսպանները որոնք Բարիզի մէջ տրուած որոշումները հաղորդեցին անոր։ Եւ որոշումները ասոնք էին. — Տէրութիւնք համաձայնած էին գրաւական ճնշում մը բանեցնելու Պալքան տէրութեանց վրայ, ի հարկին արգելիչ միջոցներու դիմելով, բայց միւս կողմէ Թուրքիան ալ պարտաւոր էր իսկոյն գործադրել Պերլինի դաշնագրին 23րդ յօդուածը։ Նորատունկեան էֆէնտի նոր մեկնած էր դեսպաններուն քովէն, երբ Աւստրիական դեսպանն ալ հասաւ ու միեւնոյնը յայտարարեց։

Նախարարը գնաց հաղորդել Նախարարաց Խորհուրդին դեսպաններուն այս յայտարարութիւնը, որուն վրայ էր որ Նախարարաց Խորհուրդը առաւ իր ծանօթ որոշումը։

Եւրոպական Նահանգներու մէջ 1880ի օրէնքին գործադրութեան մասին օսմ. կառավարութեան առած որոշումը ապացոյց մըն է թէ Թուրքիա խաղաղասիրական զգացումներով առաջնորդուած պետութիւն մըն է։ Եւ վերջին մէկ երկու շաբաթուան մէջ օսմ. ազգին յայտնած զգացումները օրինական հակազդեցութիւն էր Պալքան թշնամական արշաւախմբերու եւ ... անգամ մը որ Պալքանները հանդարտին, բնական է թէ Թուրքիա ալ պիտի հանդարտի։

*
* *

Ինչպէս յայտնի է, Հայոց եւ ... փողաններու դահլիճներն ալ պէտք զգացած էին բարեկարգել Մակեդոնիոյ կացութիւնը եւ զանազան ծրագրեր ալ պատրաստած էին։

Այժմ, Ղազի Մուխթար փաշայի կաբինէն ալ կ'որոշէ, ինչպէս գրած էինք երեկ գործադրել այն բարենորոգումները որոնք գրի առնուած են 1880ի օրէնքին մէջ, պատրաստուած եւրոպական պատուիրակներէ, համաձայն Պերլինի 23րդ յօդուածին եւ որ կը պարունակէ Րումէլիի նահանգներու մէջ գտնուող բոլոր տարրերուն բաւարար հաւասարութիւնը ապահովող վարչական հիմեր։

Այս բարենորոգումները պիտի գործադրուին ամբողջ օրինագծով մը։

«Սապահ» իր երէկի թիւով խօսելով այս որոշման մասին, կ'ըսէ թէ այս օրէնքին գործադրութիւնը բնաւ վնաս չի պատճառեր Օսմ. պետութեան ամբողջութեան։ Այս օրէնքին մէջ նախատեսուած բարենորոգումները չեն հակասեր սահմանադրութեան։ Մէկ խօսքով, 1880ի օրէնքը տեղական իշխանութեանց իրաւասութիւնները կ'ընդարձակէ, առանց կեդրոնական կառավարութեան իրաւանց դպչելու։ Նոյն ատեն ... խնդիր եղած էր գործադրել ինչ ինչ յօդուածները այդ օրէնքին, Րումէլիի մէջ խաղաղութիւնը պահպանելու համար։

Սահմանադրական երկիրներու մէջ, ինչպէս յայտնի է, ոչ մէկ օրէնք օրինական է, մինչեւ որ Երեսփ. Ժողովէն չվաւերացուի։ Հետեւաբար որոշուած է որ խնդրոյ առարկայ կանոնագիրը հրատարակուի եւ գործադրուի ժամանակաւորապէս, Երեսփ. Ժողովի վերաբացման ատեն՝ վաւերացնելու պայմանաւ։

*
* *

Այս կանոնագիրը պատրաստող յանձնաժողովը այն ատեն կը բաղկանար հետեւեալներէ. —

Թուրքիոյ կողմէն՝ Արտաքին գործոց նախարար Ասըմ փաշա եւ Պետական Խորհրդոյ անդամ Սաւաք էֆ.
Աւստրիոյ կողմէն՝ Մ. Կրայֆ.
Գերմանիոյ կողմէն՝ Մ. Պր...։
Ֆրանսայի կողմէն Մ. Օպրէ.
Անգլիոյ կողմէն՝ Մր. Ֆից Մօրիս.
Իտալիոյ կողմէն՝ Մ. Վէրնոնի.
Ռուսիոյ կողմէն՝ Մ. Հիթրով։

Օսմ. կառավարութիւնը կանոնագրին պատրաստութիւնը վերոյիշեալ յանձնաժողովին յանձնելէ առաջ Րումէլիի նահանգներէն տեղական պաշտօնեաներու մասին տեղեկութիւն ուզած էր։ Ասոր վրայ իւրաքանչիւր նահանգի մէջ, ժողովներ գումարելով պաշտօնեաներու եւ պէտքերու մասին տեղեկագիրներ պատրաստուեցան եւ ներկայացուեցան Բ. Դրան։ Եւ Բ. Դրան մէջ Օսմ. պաշտօնատարներէ բաղկացած յանձնաժողով մը կազմուելով նախնական օրինագիծ մը պատրաստուած էր։ Այսօր, խնդրոյ առարկայ եղած 1880 Օգոստոս 23ի (1297 Րամազան 18) կանոնագիրը՝ յիշեալ օրինագծին հիման վրայ՝ յանձնաժողովին առաջարկէն վերջ, յետ խորհրդակցութեան, մարմին առած կանոնագիրն է, հարկ եղած սրբագրութեամբ։

Յիշեալ կանոնագիրը կը բաղկանայ 327 յօդուածներէ (իսկ ան յանձնաժողովը գծուած էր կանխաւ պատրաստուած յօդուածներուն թիւը, որ էր 449), 17 գլուխէ եւ մէկ մասնաւոր յօդուածէ։

*
* *

Այս 17 գլուխները կը վերաբերին. —
1. Նահանգներու ժողովրդեան ընդհ. իրաւանց.
2 Կուսակալներու.
3 Նահանգներու կեդր. կազմութեան.
4. Նահանգներու ընդհ. ժողովներու.
5 Նահանգներու եւ անոնց վարչութեան սահմ. բաժանմանց.
6. «Գազա»ներու վարչութեան.
7. «Սանճագ»ներու վարչութեան.
8 Հասարակութեանց ժողովներու.
9. Թաղապետական շրջանակներու.
10 Դիւանախումբերու վարչութեան.
11. Քաղաքներու եւ գիւղերու.
12 Ընտրութեանց.
13 Դատարաններու.
14 Հանրային կրթութեան,
15. Կրօնքներու,
19. Ժանտարմէրի,
17 Ոստիկան զօրաց եւ ոստիկանութեան։

Վերոյիշեալ գլուխներէն ամէնէն կարեւորներուն՝ տրամադրութիւնները ահաւասիկ, համառօտ կերպով.—

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

Այս ընդհանուր իրաւունքները կը պարունակեն անձնական ազատութիւնը, օրէնքի առջեւ ամէնուն հաւասարութիւնը, եւ կրօնքներու ազատութիւնը։

Առանց դատարանական վճռի ոչ ոք կը ձերբակալուի, բաց է որ խիստ ծանր յանցանքի մը մէջ գտնուած չըլլայ։ Ինչպէս անհատը նոյնպէս եւ անոր բնակարանը զերծ է ամէն խուզարկումէ։

Ո եւ է մէկուն ստացուածքը չկրնար ... բացի անոնցմէ որոնք ըստ օրինի հաստատուած են ընդհ. հասոյթներ ապահովելու եւ հանրային ապահովութիւնը պահպանելու նպատակաւ։

Առանց օրէնքի մը վրայ հիմնուելու ժողովուրդէն ո եւ է դրամ չի գանձուիր տուրքի եւ կամ ուրիշ անունով։

Գատելու եւ բնակարանի ազատութիւնը ապահովուած է։ Անհատ մը իր ստացուածքէն այն ատեն միայն կրնայ զրկուիլ երբ հարկ ըլլայ լաւ քննուած հանրային օգտի մը բերմամբ, օրէնքին տրամադրած պայմաններով ու եղանակով եւ առաջուընէ յարմար փոխարժէք մը ստացուելով։

Գրաւոր, տպագրական աշխատութիւն եւ անհատի տուրք արգիլուած են։

Կրթութիւնը ազատ է, բայց կառավարութեան հսկողութեան տակ, անխտիր ամէն տեսակ դպրոցներու վրայ։

Մամուլը ազատ է, բայց օրէնքը պիտի կրնայ արգիլել երբ չարաչար գործածուի։ Գրաքննութիւն չկայ։

Քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ ... հոգերը կը թողուին Թաղապետութեանց։

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՎԵՐԱԾՆԵՑԱՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆ

ՊԶՏԻԿ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԸՆԾԱՅԱԾ ՄԵԾ ԴԱՍԵՐԸ

ՀՐԱՇԱԼԻ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐԴԻ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

Ե.

Իշխանին ներքին քաղաքականութիւնը. — Կուսակցութիւնները կը գործեն, բայց Իշխանին կամքն է որ կը քալէ. — Ինչպէս ինկաւ Սթամպուլոֆ — Պուլկար կուսակցութիւնները ի՞նչ են իրօք — Ի՞նչպէս տեղի կ'ունենան Սօպրանիէին ընտրութիւնները եւ Դահլիճները ի՞նչ դեր կը խաղան անոնց մէջ — Պերճախօս օրինակ մը — Ուր երեկուան անծանօթները իշխանութեան գլուխ կ'անցնին — Իշխան եւ ժողովուրդ հաւասարապէս զմայլելի.

Ֆէրտինանտ իշխանին ներքին քաղաքականութիւնը իր հետեւած արտաքին քաղաքականութեան պահանջներուն վրայ հիմնուած է միշտ. ոչ միայն կը բացատրէ իշխանին արտաքին քաղաքականութեան յաջողութիւնները, այլ նաեւ ցոյց կուտայ թէ ի՛նչ հաստատ նպատակը դէպ հետապնդած է, հակառակ զարմանալի փոփոխութեամբ իրարու յաջորդող Նախարարութեանց։ Արտաքին քաղաքականութիւնը առաջնորդող գործն է, որուն շնորհիւ, կուսակցութեանց խառնիճաղանջին մէջէն, կարելի է գտնել շարունակականութիւն մը եւ հաստատ ուղղութիւն մը։ Իշխանը, հաղուադէպ հանճարեղութեամբ ճկունութեան ու հեղինակաւորութեան խառնուրդով մը յաջողած է իր անձնական ազդեցութիւնը պարտադրել երկրին վարչութեան մէջ, միշտ հեռու մնալով կուսակցութիւններէն։ Սիրելը չէ ... ճշմարտապէս ժողովրդական կուսակցութեան մը դէմ, եւ կրցած է անոնց ամէնքն ալ քալել ինչ բարիք որ կրնային ընծայել երկրին, ազատելով որ անոնց յոգնութիւնը եւ անոնց ալ ախորժակը կարելի դարձնէր իշխանութեան գլուխը գտնուող նախարարներու փոփոխութիւնը։ Մարդիկն ու կուսակցութիւնները իրարմով մաշեցուցած է։ Կուսակցութիւնները միշտ լծած է պետական կառքին, եւ երբեք կառքը վարելու հոգը ուրիշին չէ ձգած։

Անտարակոյս իշխան Ֆէրտինանտ մէկ հարուածով չէ հասած այս արդիւնքին, որ այնքա՜ն նպաստաւոր է Պուլկարիոյ քաղաքական հաւասարակշռութեան համար։ Ամէնէն առաջ՝ ինքն իսկ ստիպուած էր տոկալ Սթամպուլոֆի տիրապետութեան. համոզուած էր որ զարհուրելի ... մըն է, եւ թէ քանի՝ Պուլկարիոյ անկախութիւնը խնդրական մնայ, այդ տեսակ մարդ մը մեծ պետութեանց հանդէպ կրնայ ընել այն տեսակ բիրտ գործ մը զոր իրեն չպիտի թոյլատրէին ընել ո՛չ իր բնաւորութիւնը, ոչ ալ իր դիրքը։ Վերջէն՝ նոյն ինքն Սթամպուլոֆ առաջարկեց Վիեննայէն առանձնաշնորհումներն ու սահմանադրական իրաւունքները զօրացնող օրէնքներ։

Տիքթաթորութիւն մը՝ զոր ո՛չ հանրային վտանգի մը, ոչ ալ յեղափոխական առճակատումի մը պահանջները անհրաժեշտ կը դարձնեն, շուտով անտանելի կը դառնայ։ Այդ ժամը հնչեց Սթամպուլոֆի համար ալ։ Եօթը տարիէ ի վեր՝ իշխանը՝ առանց իր անհամբերութիւնը զգացնելու, կը տանէր ամենազօրաւոր նախարարութեան լուծը, բայց այդ լուծը տեսակ մը դպրոց էր իրեն համար, անով իր վեհապետի արհեստը կը սորվէր եւ ապագային համար կը նախապատրաստուէր։ 1895ին Պուլկարիա վերջնականապէս ազատած էր Ռուսիոյ՝ կլանուելու վտանգէն. Ֆէրտինանտ իշխան մտածեց որ այլեւս առանց վտանգի կրնայ մերձենալ Ցարին, ընդունեց Սթամպուլոֆի հրաժարականը որ պարբերաբար կը կրկնուէր արդէն, եւ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնեց Գ. Սթոյլոֆի։ Քանի մը ամիս վերջ, Սթամպուլոֆ կը սպաննուէր Սոֆիայի փողոցներէն մէկուն մէջ։

Հարկ չկայ այստեղ ծանրանալ անկէ ի վեր իրարու յաջորդող կուսակցութեանց վրայ։ Պուլկարիոյ կուսակցութիւնները, ուրիշ երկիրներու կուսակցութեանց պէս չեն, իրարմէ չափազանց զանազանուող եւ զատ զատ ծրագրէ պարզուած քաղաքական դաւանանքներ չեն ներկայացներ. աւելի կարգ մը պետերու շուրջը ձեւացած համախմբութիւններ են՝ իրենց նպատակ ունենալով իշխանութեան սեփականացումը, երբեմն նաեւ շահագործումը։ Անոնք ընդհանրապէս իրենց պետին անունը կը կրեն, — Սթամպուլոֆեան, Սթօյլոֆեան, Ռատօսլավովեան, եայլն։ Երբ որ պետը մեռնի, յաճախ կուսակցութիւնն ալ կը ցրուի կամ ուրիշ ծրագրի մը կը յարի։ Մէկ քանի տարուան ընթացքին, միեւնոյն անունը կրնայ ներկայացնել իրենց ձգտումներով հիմնովին տարբեր կուսակցութիւններ։

Անշուշտ պէտք չէ չափազանցել. Սօպրանիէն կազմող զանազան քաղաքական խմբակցութեանց մէջ զանազանութիւններ կան իրօք, բայց քիչ անգամ խոր են։ Երկիրը չափազանց երիտասարդ է դեռ որպէսզի կուսակցութիւնները հնաւոր պատմական աւանդներ ըլլան։ Ընդհանրապէս՝ ... կամ պատեհականութեան խնդիրներ են որ զիրենք կը զանազանեն, եւ կամ դարձեալ անհատական փառասիրութիւնը։ Երբ կուսակցութիւն մը երկար ատեն մնայ իշխանութեան գլուխ, անհամբեր տարրերը ձեռք ձգելու կ'ուզեն անոր տեղը եւ անոր յաջորդելու համար։ Իշխանը այդ պատեհութենէն կ'օգտուի՝ նախարարները անուանելու իր անձնական նախընտրութեամբ գործադրելու համար։ Անպատճառ պէտք չի գար Սօպրանիէին մէջ մեծամասնութիւն կազմող կուսակցութեան մարդիկը ընտրելու, որովհետեւ իշխանութեան գլուխ կոչուած կուսակցութիւնը, ո՛րն ալ ըլլայ, գրեթէ ապահով կերպով կրնայ իրեն նպաստաւոր Սօպրանիէ մը կազմել։ Իշխանը նախարարութեան կը կոչէ ճիշդ այն մարդիկը որոնք ամէնէն աւելի յարմար կը թուին իրեն. կը լուծէ Սօպրանիէն. եւ նոր ընտրութիւնները, անվրիպելի կերպով մեծամասնութիւն կ'ապահովեն նոր դահլիճին համար։ Այսպէս ուրեմն՝ կուսակցութիւնները ոչինչ կրնան ընել առանց իշխանին, որ անոնցմէ ոչ մէկուն պաշտպան է ու ամէնքն ալ իր նպատակին կը ծառայեցնէ։

Իր գործելու եղանակը ցոյց տալու համար կը բաւէ միակ օրինակ մը։ Սթամպուլոֆեաններ (ազգային-ազատական կուսակցութիւն մը, թէեւ շատ տարբեր Սթամպուլոֆի օրուան համանուն կուսակցութենէն) 1902էն ի վեր իշխանութեան գլուխն էին դահլիճով մը, որուն մէջ յաջորդաբար նախարարապետ եղած էին Բէթրոֆ, Բէթքոֆ եւ Կուլէֆ. Խորհրդարանին նստաշրջանը վերջանալու վրայ ըլլալով, դահլիճը հրաժարականը մատոյց իշխանին, որ զայն ընդունեց։ Կուսակցութեան թերթը՝ «Նօվ Վէք» հետեւեալ կերպով բացատրեց դահլիճին որոշումը. — «Կառավարութիւնը ազգային շահուն տեսակէտով օգտակար նկատեց հրաժարական տալ։ Ինք անհամաձայնութեան մէջ չէր ո՛չ վեհապետին, ոչ ալ խորհրդարանին հետ. նոյն իսկ իր անդամներուն մէջ ալ ո՛ եւ է անհամաձայնութիւն չկար։ Ի՛նչ կը հրաժարի անոր համար որ կը լրանար խորհրդարանին նստաշրջանը, թէեւ խորհրդարանական վստահութիւն վայելելով կրնար շարունակել երկրին վարչութիւնը։ Այսպէս ուրեմն՝ ասպարէզը բաց կը թողու նոր դահլիճի մը առջեւ որպէսզի երկրին կեանքը հարթէ»։ Կուսակցութեան յոգնութեան խոստովանութիւնն էր ասիկա։ Իշխանը՝ նոր դահլիճին կազմութեան համար չդիմեց երկու գլխաւոր ընդդիմադիր կուսակցութեանց՝ ... (յառաջդիմական) զորս Գ. Տանէֆ կը վարէր եւ ազգայնականներուն (Նախկին Սթօյլոֆականներ) որոնց պետն էր Գ. Իւան Կէշոֆ։ Նոր մարդիկ գտաւ, երկրորդներ՝ որոնք խմբուած էին երեկ անծանօթ պետի մը՝ Գ. Մալինոֆի շուրջը. ասոնք ինքզինքնին ռատիքալ (առաջաւոր) կ'անուանէին, եւ իրենց մէջ կային մասնաւորաբար պրոֆէսօրներ, հրապարակագիրներ, մասնագէտներ։ Նախորդ Սօպրանիէին մէջ այս կուսակցութիւնը հազիւ միայն երեք ներկայացուցիչ ունէր։ Նոր ընտրութիւնները տեղի ունեցան 1908 յունիսին եւ ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը տուին այդ դահլիճին։ Սթամպուլոֆեանները՝ որոնք լուծուած խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն կը կազմէին, ՈՉ ԻՍԿ ՄԻԱԿ ներկայացուցիչ մը կրցան ունենալ նոր խորհրդարանին մէջ. իսկ միւս կուսակցութեանց պետերէն ալ միայն Գ. Տանէֆ յաջողեցաւ վերընտրուիլ։

Այսպէս, հակառակ կուսակցութեանց կռիւներուն եւ քաղաքական անձնաւորութեանց հակառակութեան, կառավարական անշարժութիւնը կ'երեւան ... իշխանին անձնական ազդեցութենէն որ կատարելապէս համաձայն է երկրին ազգային ... եւ խաղաղութեան ու հանդարտութեան մէջ բարգաւաճման ընթացքին ձգտումներուն հետ։ Քաղաքական բաժանումները, կուսակցական կռիւները ու փառասիրական վէճերը բնաւ չեն հասնիր քէղօցներէ եւ մանր արհեստաւորներէ կազմուած շարքերու ու խոնջած ժողովուրդին, որ զուրկ է արդէն քաղաքական պատրաստութենէ, եւ որ, ամբողջ երեսուն տարի առաջ, թրքական լուծին տակ կը գտնուէր։ Ան կը գոհանայ վայելել իր ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, առանց ... Եւ մարդ կը փորձուի թէ ո՛ւր վրայ վերապահէ ամէնէն աւելի ... — վեհապետի՞ն վրայ, որ գիտէ ընդունել ... բարերար իշխանութենէն բղխած ամէն բան, թէ ժողովուրդին վրայ որ ... կը համակերպի անկէ վարուելու։

ՌԸՆԷ ՊԻՆՕՆ

(Շարունակելի)

ԿՈՒՍԱԿԱԼՆԵՐԸ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉՆԵՐԸ

Հանրային բոլոր պաշտօնները, մէջը ըլլալով կուսակալն ալ, առանց ցեղի և կրօնի խտրութեան կրնան յանձնուիլ բոլոր հպատակներուն։

Կառավարիչները կամ գայմագամները կրնան իսլամ կամ ոչ-իսլամ, ըլլալ անզուսն ժողովուրդին թուոյն համեմատութեամբ

Ոչ ոք կրնայ իր անզուսն մէջ կառավարիչ կամ գայմագամ կարգուիլ։

Պաշտօնական լեզուն Թրքերէն է, բայց բոլոր գաւառական թուղթերը ժողովուրդին ծանօթ լեզուին թարգմանութեամբ ալ կը վաւերացուին ու կը տրուին։

Օրէնքները, վճիռները նոյն կ'արձակուին երկրին գլխաւոր լեզուներով։

Ազերսագիր իրաւունքը պահուած է։

Իւրաքանչիւր նահանգ պիտի ունենայ ընդհանուր ժողով մը, որուն անդամներուն մեծամասնութիւնը պիտի ընտրուի բնակիչներէն։

Անզօրութեան պակասման համար, միայն ոստիկան զինուոր, կամ ժանտարմ պաշտօնեայ ոստիկանութիւն և կանոնաւոր բանակ պիտի գործածուի։

Ոչ մէկ նոր Չէրքէզ գաղթականութիւն պիտի հաստատուի։

Կուսակալները պիտի անուանուին հինգ տարուան համար։ Եթէ կուսակալը Իսլամ է, անոր խորհրդականը Ոչ-իսլամ պիտի ըլլայ, իսկ եթէ Քրիստոնեայ է՝ խորհրդականը պիտի ըլլայ Իսլամ։ Կուսակալը պիտի անուանէ բոլոր պաշտօնեաները։

Կուսակալը Ընդհ. Ժողովին վաւերացման պիտի ներկայէ տարեկան պիւտճէն

Կուսակալը տարին մէկ անգամ քննական պտոյտ պիտի ընէ նահանգին մէջ։

Կուսակալը և տէֆթէրտարը, հաւասարապէս պատասխանատու են ելմտական և աշխատակցական գործերու։

Կուսակալները պէտք չէ որ խառնուին դատական գործերու, ոչ ալ իրենց ազդեցութիւնը կրնան բանեցնել դատարաններ կամ ուրիշ գործերու մէջ։ Բայց, երբ տեսնեն որ դատարանները կը զեղծանին, կամ պաշտօնեաները անկարող են, պարտին քննութիւն ընել և իրենց քննութեան արդիւնքը տեղեկացնել թէ Շէյխ-իւլ-Իսլամութեան, և թէ դատական նախարարութեան՝ պարագային համեմատ։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Նահանգներու վարչական ժողովը բաղկացած է կուսակալէն, խորհրդականէն, տէֆթէրտարէն, դատական, հանր. կրթութեան, վաճառական և երկրագործական գործոց անօրէններէն, միւֆթիէն, ոչ իսլամ հոգեւոր պետերէն և ընդհ. ժողովին իր մէջէն ընտրուած ութը անդամներէ։ Ժողովին կը նախագահէ կուսակալը կամ խորհրդականը։

Վարչական ժողովը չկրնար միջամտել դատական և զօրական իշխանութեան գործերուն։

Ժողովը իրաւունք ունի վճռաբեկելու այն բոլոր վարչական միջոցներուն վրայ զորս ձեռք առած է կուսակալը, որոշ անզգուշութեան մը համար։

Երբ կուսակալը, իր վարչական ժողովին հաճութեամբ խնդրանք մը ներկայացնէ նախարարի մը, և այս վերջինը մինչեւ երեք ամիս չպատասխանէ, կուսակալը այս լռութիւնը կրնայ հաւանութիւն և արտօնութիւն նկատել, ու ձեռնարկել հարկ եղած միջոցներու գործադրութեան։

Խորհրդականին իրաւասութեան մաս կը կազմեն յարաբերութիւնները կրօնական համայնքներու հետ։

Բոլոր միւս պաշտօնեաներուն իրաւասութիւններն ալ ճշդուած են։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Նահանգային ընդհանուր ժողովը չորս տարի կը տեւէ։ Ընտրուած անդամներուն կէսը կը նորոգուի երկու տարին անգամ մը։ Ընտրուած անդամներուն հաւասարումը պիտի որոշուի ընդհ. ժողովին՝ կուսակալին հետ համաձայնութեամբ։

Կուսակալը ընդհ. ժողովին անդամ պիտի անուանէ ընտրուած անդամներուն մէկ քառորդին չափ, ըստ կարելւոյն հաւասարապէս երկու դասակարգերէ.—

1. Մեծ կալուածատէրերէն, վաճառականներէն, ճարտարարուեստներէն և

2. Գիտական և կրթական անձնաւորութիւններէ։

Ընդհ. Ժողովը պիտի գումարուի կեդրոնին մէջ ամէն տարի Նոյեմբերի սկիզբին, և նստաշրջանը պիտի տեւէ առաւելն երկու ամիս։

Ընդհ. Ժողովին խորհրդակցութիւնները գաղտնի պիտի ըլլան։

Ընդհ. Ժողովը իրաւունք պիտի ունենայ խորհրդակցելու՝

Ա. — Ներկայ օրէնքով հիմնուած ելմտական, դատական, վարչական կազմակերպութեան գործադրութիւնը կանոնաւորելու համար անհրաժեշտ եղած օրէնքներուն վրայ,

Բ. — Տուրքերու հաւասարման և բարեփոխման վրայ, առանց սակայն պակսեցնելու գլխաւոր գումարը, ի բաց առեալ սակայն պետութեան վերապահուած մենաշնորհներու տուրքերը և եկամուտներու վերաբերեալ օրէնքները։

Գ. — Հողային արձանագրութեանց կանոնագրերու, մարդահամարի վրայ,

Դ. Պիւտճէի վրայ,

Ե. — Հաշուակալութեան օրէնքներու վրայ,

Զ. — Տուրքերու հաւաքումը կանոնաւորելու օրէնքներու վրայ,

Է. — Հանր. կրթութեան օրէնքներու վրայ,

Ը. — Արժեթուղթերու, հանքերու, ջուրերու և անտառներու օրէնքներուն վրայ,

Թ. — Ճամբաներու, թրամվէյներու եւ երկաթուղիներու օրէնքներու վրայ, ինչպէս նաեւ ուրիշ հանրօգուտ շինութեանց վրայ որոնք չեն գործադրուիր պետական ծախքով,

Ժ. — Երկրագործական ճարտարարուեստի և անտառական օրէնքներու վրայ։

ԺԱ. — Վարկի վերաբերեալ օրէնքներու վրայ,

ԺԲ. — Նահանգին սեփականութեանց յանձնման օրէնքներուն վրայ,

ԺԳ. — Հիւանդանոցներու, որբանոցներու, բարեգործական հաստատութեանց վրայ,

ԺԴ. — Տնտեսագիտի վրայ,

ԺԵ. — Բանտերու վրայ,

ԺԶ. — Տափթերը խաղանիի և կալուածական օրէնքներու վրայ,

ԺԷ. — Ոստիկան զօրաց և ոստիկանութեան վրայ,

ԺԸ. — Անցնող զօրախումբերու բնակութիւններ յատկացնելու օրէնքներուն և վերջապէս՝

ԺԹ. — Որսորդութեան օրէնքներուն վրայ։

Օրէնքները պիտի ներկայուին Սուլթանին վաւերացման, որ զանոնք պիտի վաւերացնէ, եթէ անոնք չեն վնասեր պետութեանց օրինաց սկզբունքներուն։ Եթէ Բ. Դուռը մինչեւ չորս ամիս չհաղորդէ Կայս. վաւերացումը, անոր լռութիւնը իբր վաւերացում պիտի նկատուի։

Ժողովին նստաշրջանը փակուելէն պէս, կուսակալը պիւտճէն պիտի ներկայացնէ ելմտական նախարարին վաւերացման համար։ Պիւտճէն ալ վաւերացուած կը նկատի եթէ մինչեւ երեք ամիս նախարարը չպատասխանէ։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ

Բանակին, Թնդանօթաձիգ զինուորներուն, ծովային զօրութեան, կառավարական անձնական գանձին և Հանրային պարտուց Վարչութեան տասը անդամներուն յատուկ կամ անկայուն ծախքերը, և ուրիշ ամէն ծախքեր որոնք առնչութիւն ունին Կայսր. կառավարութեան ընդհանուր ծախքերուն հետ, վիլայէթին ելմտացոյցին մէջ չպիտի անցնին։

Նահանգային հասոյթներէն տեղական բոլոր վարչական ճիւղերուն ծախքերը վճարուելէ վերջ, մնացածին 15 առ հարիւրը վիլայէթին պիտի ձգուի արտակարգ կարգի ծախքերու համար, մասնաւորապէս հանրային շինութեանց և հանրային կրթութեան համար։ Ընդհանուր ժողովը, ելմտացոյցին մէջ առանձին գլխով պիտի որոշէ այդ գումարով ըլլալիք ծախքերը։ Իսկ աւելցած հասոյթները պիտի յանձնուին Կայս. գանձուն։

Բոլոր հասոյթները պէտք է յանձնուին վիլայէթին սնտուկին, որ պիտի գտնուի Պանք Օթօմանի տեղական մասնաճիւղի մէջ, վիլայէթին կեդրոն։ Պանքան՝ հասոյթներուն հարիւրին 8ը պիտի տայ Կայս. գանձուն, բացարձակ տրամադրութեան տակ. Կայսրութեան ընդհանուր պէտքերուն գործածուելու համար։

Ընդհանուր ժողովը պիտի կրնայ տուրքերը աւելցնել, տուրքին տարեկան գումարին հարիւրին 5 համեմատութեամբ, և անկէ գոյացած հասոյթը պիտի յատկացուի հանրային շինութեանց և կրթութեան։

Սակայն և տուրք հաստատելու իրաւունքը Կայս. կառավարութեան պատկանելով, եթէ այս վերջինը ուզէ զանոնք աւելցնել կամ նորեր բարդել, պէտք է իսկ եղած երան, Մերաւրոյս և Նրեսփ. Ժողովին հաւանութեամբ, Ընդհ. Ժողովը պիտի կազմէ այդ տուրքերու և սակագիներու հաստատութեան կանոնագիրը։

Երկաթուղիներու հսկողութեան չտեղծման իրաւունքը Կայս. կառավարութեան կը պատկանի և ենթակայ է պետական օրէնքներու։

Նահանգին օրինական դրամը պետութեան ոսկեդրամն է։ (տաճ. ոսկին 100 ղրուշ)։

Ընդհ. Ժողովին խորհրդակցութեանց ամփոփումը ժողովին քարտուղարին խմբագրուելով կը հրատարակուի նահանգին լրագրին մէջ։

Ընդհ. Ժողովին անդամները երբեք չեն կրնար հետապնդուիլ ժողովին մէջ իրենց արտայայտութեան գաղափարներուն համար։

Իւրաքանչիւր ժողովական կրնայ իր ճառը, սեփական իր լեզուով խօսիլ ու գրել։ Նահանգային իւրաքանչիւր կեդրոնի մէջ, տպարան մը պիտի հաստատուի և թերթ մը պիտի հրատարակուի, ինչպէս նաև Սալնամէ մը։

Սանճագի մը կառավարիչը պիտի ունենայ մուավին մը ոչ իսլամ, եթէ կառավարիչը Իսլամ է և փոխադարձաբար։ Նոյնը նաև գայմագամներու համար։ Իւրաքանչիւր գաւառ, հասարակութեան ժողով մը պիտի ունենայ, բաղկացած նոյն հասարակութեանց կողմէ ընտրուած անդամներէ։ Վաքըֆ'երու վարիչները ինչպէս նաև անոնց ազգականները ժողովին մաս չեն կրնար կազմել։

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Հասարակութեանց ժողովները իրաւասութիւն ունին՝

Հսկելու կալուածական և արժեթուղթերու հասոյթներուն՝ Վաքըֆի և հին սովորութեանց համաձայն կերպով ինչպէս կրօնական և բարեգործական հաստատութեանց գործածման, որբերու ինչքերուն և տաճարներու, դպրոցներու և գերեզմանատանց պահպանման։

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Իւրաքանչիւր քաղաք կամ աւան ունի իր թաղապետական շրջանակը, որուն անդամները պիտի ընտրուին և որոնք պիտի ընտրեն իրենց նախագահը։ Այս վերջնոյն ընտրութիւնը պէտք է հաստատուի կուսակալէն։ Եթէ թաղապետական շրջանակները իրենց իրաւասութեանց չափը անցնին, կը լուծուին կուսակալին կողմէ. այս պարագային, թաղապետական գործերը կը վարէ կառավարիչը։

Թաղ. Ժողովը կը հաստատէ թաղապետական օրէնքները, օրէնքի համաձայն։ Իւրաքանչիւր գիւղախումբի մէջ գիւղապետ մը և օգնական մը պիտի գտնուի։ Գիւղապետը պէտք է որ անզուսն մեծամասնութիւն կազմող տարրէն ըլլայ։ Գիւղախումբի Թաղ. Ժողովի մը անդամ, կամ գիւղապետ և օգնական չեն կրնար ըլլալ պաշտօնեաներէն, զինուորականները, չինուհեանց յանձնառուները։

Իւրաքանչիւր հասարակութիւն գիւղախումբի Թաղ. Ժողով մը պիտի ունենայ բաղկացած երկու տարուան համար ընտրուած 4 – 12 անդամներէ։

Այս ժողովը պիտի խորհրդակցի ճամբաներու, աղբիւրներու, հորերու եւայլնի վրայ, երկրագործութեան, վաճառականութեան և վերջապէս բոլոր հանրօգուտ շինութեանց վրայ։

Իւրաքանչիւր հասարակութիւն իւրաքանչիւր Թաղի կամ գիւղի մէջ մէքթէպ մը և էմէթիր մէճլիսի մը պիտի ունենայ, բաղկացած 3 – 6 անդամներէ, որոնց պաշտօնն է քննել իրենց հասարակութեանց չահերը, պահել պահպանել տաճարներն և գերեզմանատուները, հոգալ աղքատները, բարեկամաբար կարգադրել գիւղացիներու վէճերը, հիմնել դպրոցներ և հսկել անոնց վրայ և տեղեկացնել ոստիկանութեան գիւղերու մէջ տեղի ունեցած բոլոր ոճիրներն ու յանցանքները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաշտօնական Կարեւոր Վաւերաթուղթ մը

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՄԱՍԻՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ԿՈՂՄԷ 1908 ՅՈՒԼԻՍ 25ԻՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Զանազան կողմերէ հարցում եղած էր թէ, կ'ըսէ «Թան», ինչ է տէրութեանց այժմու կացութիւնը հանդէպ Թուրքիոյ՝ ի մասին Մակեդոնիոյ բարենորոգմանց հոլովոյթին, որ մէկ կողմ թողած էր, ինչպէս կը յիշուի, 1908ի դէպքերուն և Պոլսոյ մէջ սահմանադրութեան հաստատման։

Այս կացութիւնը որու մասին վարանում մը կար խիստ բացայայտ է սակայն։ Այս կացութիւնը ճշդուած է պաշտօնական վաւերաթուղթով մը զոր բաղդը ունինք հրատարակելու և որ ընդգրկուած է բոլոր տէրութիւններէն։ Այս վաւերաթուղթը շրջաբերական մըն է զոր Ռուս կառավարութիւնը ուղղած է տէրութեանց 1908 Յուլիս 25ին։

Այս շրջաբերականին մէջ, Մ. Իզվոլսքի, արտաքին գործոց նախարարը յիշելէ վերջ Մակեդոնական բարենորոգմանց պատմութիւնը, կ'ըսէ.—

«Հետապնդելով, բարենորոգմանց գործադրութիւնը ոչ Ռուսիա և ոչ ալ միւս տէրութիւնները երբէք չեն ներշնչուած թշնամական զգացումէ մը՝ ընդդէմ Թուրքիոյ և կամ Սուլթանին վեհապետական իրաւունքները սեղմելու գաղափարէն։ Բայց փորձառութիւնը ապացուցած ըլլալով որ օսմ. վարչութեան անկազմակերպութեան ներկայ պարագային մէջ, և որչափ ատեն որ Թուրք ռեժիմը հիմնուած ըլլայ Թուրքիոյ ոչ-իսլամ ժողովուրդներու ստորադասութեան վրայ, ոչ մէկ զգալի բարեփոխում կարելի է ակնկալել Բ. Դրան ջանքերէն, տէրութիւնք պարտին ստիպողաբար պահանջել խնդրոյն լուծումը ապակեդրոնացման մեծ սատարանով և դրական հակակշիռ մը հաստատութեամբ։

Ցաւոք, եթէ մէկ կողմէն Թուրք պետութեան ընդհ. Սահմանադրութիւնը, իբր անկախ պետութեան Սահմանադրութիւն, դուրս մնաց տէրութեանց գործողութեննէն, այս վերջինները միջազգային պայմաններու շնորհիւ անվիճելի իրաւունք ունին հսկելու լաւագոյն վարչութեան մը Եւրոպական Թուրքիոյ նահանգներու մէջ, որոնց համար մասնաւոր կազմակերպութիւն մը նախատեսուած էր Պերլինի դաշնագրին։

Այս սահմաններուն մէջ էր որ պարտ էր իրականանալ տէրութեանց գործողութիւնը, և Կայսր. գահլիճը երբէք չէ մտադրած իր կողմէ զանոնք զրել անցնիլ։

Այժմ մենք կը գտնուինք յեղակարծ տարրի մը առջեւ որ է՝ Սուլթանին Թուրքիոյ սահմանադրութիւն շնորհելը, որու գլուխը կը կազմեն բոլոր հպատակներու օրէնքներու առջեւ հաւասարութեան սկզբունքները, ինչպէս նաեւ ընկերակցութեան և հանր. իշխանութեանց կանոնաւոր կազմակերպման։

Ցայտնի է թէ այս սկզբունքներուն անկեղծ և կատարեալ գործադրութիւնը կը ձգտի ապահովել մակեդոնացի ժողովուրդներու ճակատագիրը տէրութեանց ներշնչած տեսակէտներու համաձայն, հետապնդելով իրենց բարենորոգիչ գործողութեան յառաջխաղացումը։ Անտարակոյս է որ Կայս. գահլիճը չվարանիր իր կարգին ճանչնալու։ Հետեւաբար պատրաստ է ան առ այժմ հօս կենալ ամէն դիմումէ որ կրնայ նկատուիլ Թուրքիոյ համար իբր անվստահութեան ցոյց, հանդէպ Սուլթանին և Օսմ. կառավարութեան կամքին՝ ի մասին իրականացնելու ընդհ. բարենորոգումները։

Հետեւելով այս պարագային Անգլիոյ օրինակին, որ, Կրոտախումբերու գոյութեան հետեւանքով, ետ կեցած է առ այժմ Բ. Դրան ընդունելութեան ներկայացնելու շարժման զօրախումբերու կազմութեան մասին իր ծրագրերը, մեր կարգին առժամաբար ետ կը կենանք ներկայացնելու բարենորոգմանց մեր ծրագիրը զոր այժմ գահլիճներուն կը ներկայացնենք միայն իբր տեղեկութիւն, պարզապէս օգտուելու համար անկէ, եթէ դէպքերը ստիպեն տէրութիւնները վերադառնալու իրենց նախկին մէթոտին։

Որովհետեւ պէտք է լաւ ըմբռնել թէ Ռուսիոյ և միւս տէրութեանց հետ կեցուածքը չկրնար ոչ բացարձակ ըլլալ, ոչ ալ անպայման։ Դաշնագիրներով տէրութեանց ունեցած իրաւունքներն են և կը մնան անթեղի։

Ռուսիա ուշադրութեամբ պիտի հետեւի Թուրքիոյ նոր ռեժիմը ապահովելու համար ըրած ջանքերուն։ Անիկա ձեռնպահ պիտի մնայ. այս գործին արգելք ըլլալէ և իր ազդեցութիւնը պիտի գործածէ Պալքան տէրութեանց քով։

Բայց միւս կողմէ, հաւատարիմ իր քաղաքական աւանդութեանց, անիկա թէ՛ իր և թէ միւս տէրութեանց բարենորոգիչ գերը վերջացած չպիտի նկատէ մինչեւ որ Սուլթանին կողմէ ձեռնարկուած գործը Մակեդոնիոյ մէջ իրաց վիճակը բարեփոխէ, որով միայն վերջ պիտի գտնեն ընդհ. խաղաղութեան համար, խլողէս վտանգուած և բնական մարդոգութիւնները՝ Պալքաններու մէջ։

Մէկ խօսքով Ռուսիա եթէ տեսնէ որ Թուրքիոյ եւրոպական նահանգներու կացութիւնը նախկին վիճակի մէջ կը մնայ անիկա պարտականութիւն պիտի ունենայ յիշեցնելու պետութեանց՝ անհրաժեշտ պէտքը վերսկսելու՝ ամենավճռական կերպով, իրենց հաւաքական բարենորոգիչ գործողութեան, ինչ որ այժմ ընդհատած է։

* «Թան» կ'աւելցնէ այս տողերուն սա՛ կ հետեւեալը.—

Այս հեռագիրը, ուղղուած Ռուս դեսպաններուն անոնց կողմէ յանձնուեցաւ զանազան կառավարութեանց որոնք ամէնքն ալ յայտարարեցին թէ կ'ընդունին զայն։ Անկէ կը հետեւի թէ բոլոր տէրութիւնները ընդունած են «Ընդհատուած գործը վերսկսելու» Ռուսիոյ որոշումը, եթէ «Մակեդոնիա նախկին վիճակի մէջ մնայ»։

ՍՈՓՐԱՆԻԷՆ ԿԸ ՎԱՒԵՐԱՑՆԷ

ՊՈՒԼԿԱՐ ԶՕՐՔԸ ՇԱՐԺՄԱՆ ՄԷՋ ԴՆՈՂ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՈՒՔԱԶԸ

ՊՈՒԼԿԱՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԷՄ

Սոֆիայէն հետեւեալը կը հեռագրուի Հոկտ. 6 թուով.—

Սոփրանիէն միաձայն որոշեց եղբայրական ողջոյնի հեռագիրներ ուղղել Պելկրատի, Աթէնքի և Չէթինէի Խորհրդարաններուն։ Սոփրանիէն յետոյ առանց վիճաբանութեան վաւերացուց արքայական հրամանագիրը, որով պաշտօնական վիճակ կը հրատարակուի ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ։ Կարճ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ պուլկարական բանակին շարժման մէջ դրուելուն վերաբերեալ արքայական հրամանագրին վրայ։ Վարչապետ և արտաքին գործոց նախարար Մ. Կէշօֆ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

«Պուլկար կառավարութեան բանակ կատարելապէս ուղիղ ընթացքը մինչեւ այն ատենին գնաց որ կանխահասօրէն փակուեցան «եծ ռազմափաձերը, բնաւ հոգ չպահանջելու համար մեր դրացիներուն։ Բայց Թուրքիա տասը ի պատասխանի սկսաւ զօրահաւաքութեան, որ կ'սպառնար ուղղակի մեր ապահովութեանը։ Այս գրգռութեան վրայ, որ բնաւ չէր արդարանար, Պուլկարիա հարկադրուեցաւ փոխել իր ընթացքը, և իր կարգին շարժման մէջ դնել բանակը։ Կառավարութիւնը կատարելապէս գիտակից է իր որոշումին ծայրայեղօրէն ծանր ընթացքին և այն մեծ պատասխանատուութեան, որուն կ'ենթարկուի հանդէպ ազգին, բայց բաւական չափ կազդուր զգաց այն իրողութեան մէջ, որով քաղաքակիրթ աշխարհը կ'ընդունի խաղաղութիւնը պահպանելու համար թափուած ապարդիւն ջանքերը, ինչպէս նաև այն զգացումին մէջ թէ համաձայն են Պալքանեան միւս տէրութիւններուն հետ, որ, ինչպէս Պուլկարիա, սպառեցին իրենց խաղաղասիրա-

ՏԸՆԻ ՔՕՇԷՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԱՐԴԵՐԸ

«Թան»ի վերջին չորս թ օրուան թուոյն մէջ կը կարդանք Տընի Քօշէնի հետեւեալ նամակը.—

19րդ դարու վերջին տարիներուն մէջ, եւրոպական կառավարութեան մը մեղսակցութեամբ, կարգախօսի մը համաձայն հազարաւոր զոհեր ջարդուեցան։

Ասիկա ամբողջ Եւրոպայի մէջ զայրոյթի աղաղակ մը առաջ բերաւ ընդդէմ Սուլթանին Ապտ-իւլ-Համիտի և գթութիւն հանդէպ Հայաստանի։

1909ին, նոր ռէժիմին տակ, միեւնոյն սոսկումները պայթեցան Ատանայի մէջ. 30000 հոգինոց այս քաղաքը կողոպտուեցաւ և հրկիզուեցաւ, և արիւնով ողողուեցաւ, ինչպէս եղած էին Վան, Բաղէշ, Էրզրում։ Եթէ կառավարութիւնը չէր որ հրահանգեց, ինչպէս Ապտ-իւլ-Համիտի օրով, կառավարութիւնը շատ քիչ բան ըրաւ զայն զսպելու ինչպէս գործադրելու համար։

Միեւնոյն զոր ու սարսափը, սոսկումները 1912ին մէջ ալ։

Մուշի նահանգին մէջ, 12 քիւրտ պէկեր և 200 զինեալ անձինք, սպաննելէ վերջ ութը հոգի որոնցմէ մին քահանայ, զայրագինին հետ մէկ եղած գրաւած են հայ գիւղ մը։ Գայմագամը ստիպած է գիւղացիներուն իրենց ինչքերուն կէսը թողուլ քիւրտերուն, և գիւղացիները կողոպտուելու և սպաննուելու սպառնալիքին տակ, գաղթել ստորագրեցին։

Հայոց համակերպութեան մ.ին զորդանք յայտնող անձերուն կը յիշեցնէ թէ Հայերը անզէն են, Թուրքերուն Չէրքէզներուն և Քիւրտերուն մէջ որոնք միշտ զինեալ են։

Սեպտ. 21ին, Հայոց քաղաքի և նշանաւոր Պատրիարքը Արշարունի հրաժարեցաւ։

(Տընի Քօշէն հոս կը թուէ Մուշէն, Բաղէշէն, Վանէն, Սղերդէն, Տիարպէքիրէն վերջին անգամ հասած հեռագիրները, զորս աւելորդ կը համարինք կրկնել Մ. Խ.)։

(Տընի Քօշէն հոս կ'ամփոփէ Պատրիարքին ծանօթ հրաժարականը)։

Խառն Ժողովը հետեւեցաւ պատրիարքին օրինակին։

Ազգ. Ժողովը չընդունեց այս հրաժարականները։ Բայց Պատրիարքը մերժեց իր պաշտօնը (Պատրիարքարան բանալ կ'ուզէ) վերադառնալը. յայտարարելով որ ետ չպիտի առնէ հրաժարականը մինչեւ որ ապահովութիւն ձեռք չբերէ։ (Տընի Քօշէն կը յիշէ նաեւ Հայաստանեայց համար թաթիւ խորհրդարանական յանձնաժողովի մը կազմութիւնը)

Ինչպէս կը տեսնէք, «Տօքիւմաններու» գէշ մը կը բերեն ձեզ այսօր, առանց խորհրդածութեան, ինչ որ շատ գեղեցիկ էր Ցանը Արեւելքին մէջ. Կը վախցուի որ կրկնուի պատասխանատուութիւնը այս կերպով արդարանան պաշտօնական մեթոտները, ինչպէս եղան 1886ին մէջ, Այն ատեն կ'ըսէի ես.—

Ամբողջ քաղաքակիրթ Եւրոպային համար, ինչպէս նաեւ մեր պարտ դարուն համար, ամօթ մը հայ պատիւ ըսուած բանը կայ։ Նմանօրինակ կառավարութիւններ կ'արտասուրեն ամբողջ Եւրոպայի և ամբողջ դարու մը պատիւը։ Լորտ Սոլզպըրի և Մ. Բոյ Գանոթօ, 1896ին, այնպիսի վարմունք մը ցոյց տուին որոն համար Անգլիա և Ֆրանսա պարտին երախտապարտ ըլլալ անոնց։ Կ'ուզեմ չուխել որ այսօր ալ ինչպէս Ֆրանսայի նոյնպէս և ամբողջ Եւրոպայի գիւանագէտները պիտի ուզեն յիշել անոնց օրինակը և ներշնչուիլ անով։

ԻՆՉՈ՞Ի ԿԸ ՀՍԿԵՆ

Կը հարցնեն թէ ինչո՞ւ ոստիկաններ կը հսկեն Նիֆրատ գործակալութեան առջև (Պապը Ալի ճամբան, թիւ 72)։ Կ'ապահովցնենք այս հարցումը ընողները, յայտնելով պատճառը։ Օսմանի թարգմանութեա'մբ հրատարակուող Նաթ Բինքըրթօնի և Նիք Քարթէրի հատորները գնելու համար ընթերցողները չենք չնորհեք կը կռուին իրարու հետ և անկարգութիւններ կը պատահին։ Ատոր համար է որ կը հսկեն ոստիկանները, փութացէք գնել, իւրաքանչիւր պատկերազարդ հատոր 2 ղրուշ։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (102)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՕՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ԻԷ

ՀԻՆ ԾԱՆՕԹՆԵՐ

Ձերբակալութիւնը բնաւ չէր ազդած Ջաքըրի վրայ։ Մշտնջենի լռութեան էր միշտ, երբեք հաւասարը չէր խախտած իր բնական նկատմամբ. շատ զարհուրելի ճգնաժամեր անցուցած էր, բայց միշտ յաղթած էր ճակատագրին, և հիմնականօրէն ձերբակալութիւնը, բաղդատմամբ ներսեան վտանգներուն, ոչինչ կ'երեւար իր աչքին։

Այդպէս չէր սակայն Եուսուֆ Փէհլիվան։

Հսկան, սկիզբները մեծաւանդ, զարհուրելի կերպով մռնչեց էր։ Ծարանեւոր ձեռքը գլխուն կը տանէր, վախնալով որ թաց կ'ըլլայ։ Հսկայական Ջաքըրի հաւասարաչափ ատելութիւններուն, չէր կրնար հաւատալ որ գինքը կը կախեն առեւտրութեան պարզ դէպք մը համար. ասիկա չէր կրնար իր գլուխը մտնել։ Բայց ինք խաչին վրայ անհունապէս աւելի ծանր բեռեր ունէր, և կը վախնար որ այսպէս ձերբակալուելէ, ձեռք իյնալէ վերջ, յանկարծ կը փորձուէին հին տետրակները խառնշտկելու։ Ու անցած գացած, բայց ապշուրին չմոռցուած շահատակութիւններու այդ շարքին նոյն իսկ մէկ պզտիկ մասը կը բաւէր զինքը կախաղան բարձրացնելու համար։

Այս էր պատճառը որ ճշմարիտ սրտադողով մը մտած էր Հիսարի բերդէն ներս։

Ջաքըր սակայն երբեք չէր դադրած իրեն սիրտ տալէ։ Ամէն կարելի բան ըրած էր անոր վրդովմունքը անհետացնելու համար. և եթէ բոլորովին չէր ալ յաջողած, գոնէ կրցած էր զայն ւեղմել քիչ մը։ Ժամանակ անցնելով՝ Եուսուֆ իր կարգին սկսած էր ապահովութեամբ գիտել ապագան։

— Խա՛նը, կ'ըսէր անոր Ջաքըր, խղճի բեռ ըլլալով գո՞ւն միայն ունիս... հապա ե՞ս... անգամ մը իմիններս փնտռելու թող ելլեն, և Մուհասեպաթին բոլոր տետրակները անգամ չպիտի բաւեն զանոնք արձանագրելու համար... վախու բան չունինք, յետոյ Զաղանօղ դուրսն է... յիմարութիւն է յուսահատիլը, երբ Զաղանօղի պէս զօրավիդ մը ունինք դուրսը... դէշը միայն սա է մեզի համար, որ սա չուն Սէյմէններուն ձեռքը յանձնած են մեզ... ես աւելի կը նախընտրէի որ գնչունեթ ըլլային մեր պահնորդները, քան այս հաւու հոգով վատերը, որոնք մեծի պէս մարդիկ իրենց ձեռքին տակ տեսնելով ուրախութենէն խելքերնին թռցնելու վրայ են։

Ջաքըր չ'ատ լաւ գիտած էր չուրջը տիրող գարձածը։

Իրօք Սէյմէնները արտակարգ ուրախութեան մէջ էին։ Հալէթի մեծանալութեանց շնորհիւ, ժամանակէ մը ի վեր մանաւանդ, Սէյմէններուն և Եէնիչէրիներուն միջեւ արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող ատելութիւնը աճեցուր համեմատութիւններ առած էր։ Եւ Եէնիչէրիներուն մէջ ո՞վ աւելի ատելի կրնար ըլլալ քան այս երկու պետերը, Ջաքըրն ու Եուսուֆը, առաջինը զարհուրելի իր արտակարգ յանդգնութեամբ և խելքով, ու երկրորդ ալ՝ իր անհնարին ույժովը Եէնիչէրիներու կողմէ իրենց դէմ եղած ամէն յարձակման, և իրենց վրայ ապրուած ամէն յաղթութեան մէջ այս երկուքին մասը կը տեսնէին, և ամէնէն աւելի անոնցմէ մանաւանդ կը սարսափէին։ Բայց ահա բախտը իրենց ձեռքը ձգած էր այդ երկու ահարկու թշնամիները։ Բնական է ամէն ճիգ պիտի թափէին զանոնք չփախցնելու համար։

Ջաքըր կը զգար ասիկա, և մտահոգ ալ էր ատոր համար։ Շատ լաւ գիտէր թէ օր մը չէ օր մը՝ փախուստի ծրագիր մը պիտի սարքուի Զաղանօղի կողմէ։ Այդ տեսակ ծրագիր մը միշտ դժուար էր անշուշտ իրագործելը. իսկ Սէյմէններուն պէս մրցակիցներու պահապաններ կրնային բոլորովին դժուարացնել յաջողութիւնը։

Այս մտահոգութիւնը տեւած էր մինչեւ այն օրը ուր յանկարծ բերդին մէջ յայտնուած էր Տէրվիշ Աղան։

Տէրվիշը միմիայն Եէնիչէրիներուն կուսակը չէր։ Սէյմէնները նոյնպէս յաւէ էին անոր հրաշագործի համբաւը ու կը յարգէին զայն։ Իրենց, ինչպէս Եէնիչէրիներու աչքին, Աղան կը մարմնացնէր հին կարգերն ու սովորութիւնները, որոնց անխաթար պահպանման ամենէն հաւատաւոր կուսակիցներէն մէկն էր. և արդէն իր բովանդակ գործունէութիւնը ատոր մանաւանդ կը ձգտէր։

Զարմանալի չէր որ այս տեսակ մարդ մը ձեռքի վրայ կը բռնուէր որքա՛ն Եէնիչէրիներուն, այնքան նաև Սէյմէններուն և առ հասարակ բոլոր անկանոն զինուորներուն կողմէ։ Նոր զինուորական կարգերը զորս Մահմուտ Բ. և իր հաւատարիմները կ'ուզէին հաստատել, և որոնց համը առած էին Սէլիմ Գ.ի օրէն, իրենց ընդունելութիւնը պիտի ըլլար։ Դարաւոր առանձնաշնորհումները զորս կը վայելէին և որոնք իրենց սիրելի ընծայած էին զինուորական ասպարէզը, պիտի վերնային. հրամայողի գերէն յանկարծ պիտի իյնային հրամանակատարի աստիճանին, ապարէզին բովանդակ հանգստաւէտութիւնը պիտի անհետանար, պիտի զգացէին մանաւանդ իրենց շահու աղբիւրները, և եթէ ուզէին ալ զինուոր մնալ՝ նոր կարգերուն ու կանոններուն առջեւ ճկելով, այդ պարագային խելայեղիչ ըլլալու աստիճան անտանելի պիտի դառնար իրենց վիճակը։ Մտքաւելով բարեկարգութեանց դէմ, անոնք պաշտպանելէ իրենց գոյութեան հարցին համար պայքարած կ'ըլլային։ Եւ Տէրվիշը, որ այդ բարեկարգութեանց ամենէն մոլեռանդ թշնամին էր, քիչ առ քիչ, բոլոր զգացուած տարրերուն գրաւչագիրը կը դառնար։

Ահա թէ ի՛նչու գիտեր, մանաւանդ առանց ո՛ և է կասկած արթնցնելու, Աղան յաջողած էր Հիսարի բերդը մտնել, և գրկարաց ընդունիլ Սէյմէններուն կողմէ։

Եւ ատկէ ամէնէն աւելի ուրախացողը Ջաքըր եղած էր։

(Շարունակելի)

կան բոլոր միջոցները և Թրքական զօրքին շարժման մէջ գրուելուն հետեւանքով հարկադրուեցան մեզի պէս որոշում տալ, և վերջապէս ու ժամանակ ամբողջ ազգին միաձայն օժանդակութեամբ մէջ որ փայլուն և հիանալի հայրենասիրական ցոյցերով արտայայտեց իր համաձայնութիւնը կառավարութեան հետ, յուսալով որ նոր արշալոյս մը պիտի ծագի Բուլղարիոյ իր ազգակիցներուն համար։

Մ. Կէշօֆ ի վերջոյ շնորհակալութիւն յայտնեց ընդդիմադիր պետերուն օժանդակութեանը համար, և կոչում ըրաւ Սօպրանիէին անդամներուն, ազգին ցոյցաւ մեծ ձայնութիւն, որպէս զի Պուլկարիա կարովի կերպով քալելով իր ժառանգ ճամբուն մէջ, գանէ վերջապէս այնքան փափաքուած խաղաղութիւնը որ կը համապատասխանէ իրենց զոհողութիւններուն և կարելիութիւն կընծայէ իրեն իրագործելու ... մեծ կարգ կանոնի, յառաջդիմութեան և զգացումի Պալքանի մէջ։ (Բուռն ծափեր և երկարատեւ Հուրրա՛ աղաղակ բոլոր նստարաններէն)։ Տէմօքրադ կուսակցապետ և նախկին վարչապետ Մ. Մալինօֆ յայտարարեց թէ իր վստահութիւնը կը վայելէ։ Նախկին նախարար Կէննադիէֆ անուն Սթամպուլովեաններուն առաջարկեց ծափաձայն և միաձայնութեամբ ընդունիլ կառավարութեան ներկայացուցած բոլոր օրինագիծերը։ Ազգային կուսակցապետ Մ. Ռատոսլաւօֆ եւս անվերապահ վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան։ Երկրագործ արմատականներուն պետ Մ. Թօնչէֆ նոյն ոճով խօսեցաւ, և բոլոր ճառախօսները ծափահարուեցան։ Ընկերվարական Մ. Սաքըզօֆ դէմ խօսեցաւ զօրքին շարժման մէջ գրուելուն ու Պալքանեան համաձայնութեան ու պատճառ եղաւ պզտիկ դէպքի մը, որ հարկադրեց նախագահը մէկ քանի վայրկեան ընդհատել նիստը։ Միաձայն վաւերացուեցաւ զօրքը շարժման մէջ դնող արքայական հրամաննագիրը, և միաձայն քուէարկուեցան պարզ ընթերցմամբ բոլոր միւս օրինագիծերը։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Սօֆիա, 6 Հոկտ. — Ֆերտինանտ թագաւոր պահելով հանդերձ բանակին հրամանատարութիւնը իրեն Ա. ընդհ. սպակալ կարգեց Զօր. Սավօֆ որ երկու անգամ պատերազմական նախարար եղաւ եւ կը նկատուի պուլկար բանակին իբր ճըշմարիտ կազմակերպիչը։ Զօր. Սավօֆ «Թագաւորէն»ի գնահատելի յատկութիւններ ունի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՕՖԻԱ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

Սօֆիա, 6 Հոկտ. — Պետերսպուրկի Պուլկար դեսպանը Զօր. Բաբրիքօֆ Սօֆիա դառնալու իրեն յաջորդեց կրթական նախարար Մ. Պօգգէֆ։

«ԹԱՆ»Ի ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Սօֆիայէն «Թան»ի մասնաւոր թղթակիցը հեռագրած է հոկտ. 4 թուով. —

Իմ քաղած տեղեկութիւններս հետեւեալ համաձայնելէ այն լաւատես տպաւորութեան զոր փրանս. թերթերը ցոյց կու տան։ Զօրահաւաքութիւնը կը շարունակուի և Պուլկար քաղաքական շրջանակներու մէջ պատերազմը անխուսափելի կը նկատուի։ Մ. Կէշօֆ, երէկ ընդունեց ֆրանսական դեսպան Մ. տը Բօնաֆօն, այցելութիւնը որ եկած էր խնդրելու որ զօրահանութեան չյաջորդէ յարձակումը։ Մ. Կէշօֆ պատասխանեց որ խնդիրը իրմէն կախուած չէ, այլ միայն պատերազմական նախարարէն և թէ ինքը տեղեկացած էր որ հաշտարար հրամանն ալ գրած է և թէ հետեւաբար անկարելի էր ետ դառնալ։

Թէեւ օտար թերթերը գրած էին թէ բոլոր տէրութեանց կողմէ միաձայնաբար գիմում պիտի կատարուի, բայց կրնամ հաստատել թէ երէկ, ժամը 5ին, Մ. Կէշօֆ միայն Ֆրանս. դեսպանին այցելութիւնը ընդունած էր։

Կացութիւնը հետեւաբար ձգտուած կը մնայ և զայն բարեփոխելու բնոյթ ունեցող ոչ մէկ նոր իրողութիւն։

ՇԷՐԻՖ ՓԱՇԱՅԻ ԴԻՄՈՒՄԸ

Պոլսէն կը հեռագրուի Հոկտ. 4 թուով թէ Զօր. Շէրիֆ փաշա, որ հրատարակ Թուրքերէն ... էր և ներկայ դահլիճին կողմէ ..., հեռագրած է Բարիզէն Պատերազմական նախարարին թէ ինքը կ'ուզէ ծառայել բանակին մէջ, պատերազմի միջոցին։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԶՕՐՔԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

«Թան» կ'ըսէ թէ Մակեդոնիոյ մէջ համախմբուած Թուրք զօրաց թիւը երկու հարիւր հազար է։

ՊՈՒԼԿԱՐ, ՅՈՅՆ ԵՒ ՍԵՐՊ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ՊԵԼՃԻԳԱՅԷՆ

Պրիւքսէլէն կը հեռագրուի թէ Պելճիգայի մէջ ուսանող բոլոր Պուլկար, Յոյն և Սերպ ուսանողները իրենց երկիրները մեկնեցան։ Լիէժի մէջ, անոնց մեկնումը Դ. Իրիկուն տեղի ունեցաւ բուռն ցոյցերու։

Բոլոր ուսանողները «Կեցցէ պատերազմը» պոռալով, խանդավառ ցոյցեր ըրին։

*** Ժընէվի պալքան ուսանողներն ալ մեկնեցան։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Թերթիս վաճառման ճիւղին համար, Թուրքերէն հաւ.է գրելու վարժ, պատանիի մը պէտքը կայ։ ... ամսական 40 զրշ. դիմել վարչութեան։

ՆԱՄԱԿ ՄՈՒՍՈՒԼԷՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Մեր հայ վաճառականները որոնք ընդհանրապէս օսմ. պետութեան բոլոր չոհանգներուն մէջ կարեւոր դիրքեր բռնած են, հոս կը բացակային չենք գիտեր ինչ պատճառաւ։ Մուսուլը մասնաւորաբար ... անելու է հաստատելու համար անոր առակարգ իրողութեան մասին։ Կարելի է ըսել թէ ան Պաղտատէն վերջ ամէնալ կեդրոնն է որ ընդարձակ յարաբերութիւններ ունի Վանի, Բաղէշի, Հալէպի, Շամի, Տիգրանակերտի և Պաղտատի հետ։ Իր մեծաքանակ արտածումով Մուսուլ բազմաթիւ ... է. ամէն տարի անգլիայէն և Ամէրիկայէն միլիոններով ոսկի կը թափեն ու հրապարակէն կը վերցնեն բուրդ, թիֆթիկ, գիտար, մորթ, ձի, եւայլն։ Բնական է, Մուսուլի կարեւորութիւնը աւելի պիտի չէչտուի երբ անգլո-գերման միացեալ ընկերութիւնը Տիգրիսի նաւարկութեան գործը ի գլուխ հանէ։

Տեղւոյս բնակչութիւնը մեծամասնութեամբ Արաբ է, բայց մեր լաւծէն ու տեսածէն խիստ տարբեր նկարագրով, վերջին ծայր չարքաշ և աշխատասէր, տասը փարայի համար տասը մուկ մորթող, ամէնէն չի հանոնց հարիւրներով ոսկի ունի։ Քրիստոնեայ հասարակութիւնը կը բաղկանայ Ասորիներէ, Քաղդէացիներէ, Լատիններէ, Հայերէ և Յոյներէ բաղկացած միսիոնարները այստեղ երկսեռ վարժարաններ և հիւանդանոց մը ունին։ Կաթոլիկ փաթէրները աւելի խոր արմատ ձգած են և մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելեն։

Մեր Հայերը խիստ անշան տեղ մը կը գրաւեն։ գրեթէ ամէնքն ալ ասկէ անկէ եկուորներ, Վանցի, Սղերդցի, Տիգրանակերտցի, Պաղտատցի, հազիւ 45 50 տուն մը, ամէնքն ալ գրեթէ խեղճ։ Կը պատմեն թէ առաջ 150 տուն մը կայ եղեր բայց, ... արթուն հովիւի, ամէնքն ալ ուծացեր ու կորսուեր են լատինութեան մէջ։ Կը վախցուի որ իր պատմա-անհատական գոյութեան հաւատարիմ մնացած սոյն 40—50 տունն ալ կորսուի, որքէն վարդապետ երկսեռ մանկտիք օտար վարժարաններ կը յաճախեն ու փոխան մայրենի լեզուի՝ արաբերէնով կ'արտայայտուին։ Տեղացիք դպրոց մը մակերտելու նիւթական և մատաղական կարողութենէ զուրկ են։ Կը լսենք թէ Հայ Բարեգործականը 10 անգլիական ոսկի տրամադրելի ըրած է իրենց։ փափաքելի էր որ Միութիւնը ստանձնէր այս տեղի հայութեան հրապը վառ պահելու նուիրական գործը։

Հոս կան հազարի չափ հայ զինուորներ, բայց գրեթէ զուրկ քահանայէ։ Այս մասին թէ՛ Պատրիարքարան թէ՛ Նորատունկեան Էֆ.ի դիմում եղած է, սակայն անլսելի մնացած։ Երկու ամիսէ ի վեր խեղճ ու կրակ բան մը կայ Տ. Գրիգոր անունով, որ ո՛չ Թուրքերէն գիտէ ո՛չ ալ արաբերէն, հայերէնն ալ գիտէ անհասկնալի...։ Երէկ, երբ Պայրամի առթիւ Վ. կուսակալ Թահիր փաշայի և զօրանտան ... փաշային գացինք, ես զինքը փնտռել ըրի... այնքան հեռու կ'ապրի քաղաքական և զինուորական շրջանակներէ։ Ասիկա ամօթ մը և մեղադրելի գլուխ մը Հայութեան։

Հարկ է ըսել թէ Քրիստոնեայ զինուորները բոլորն ալ գովասանքով կը խօսին միւսլիմ ... «Եթէ փաշան մեկ որ բացակայի մենք հոս չենք կրնար մնալ», այս է ամէնուն հաւատքը։ Երբ այս մասին շնորհակալութեան խօսքեր կ'ընէինք, ցաւ յայտնեց որ Հայ օրաթերթի մը մէջ անպատշաճ թղթակցութիւն մը հրատարակուած է Վանէն, երբ թէ ինք խաիր կը գնէ Հայ և Թուրք զինուորներու միջեւ։

Նկատելի է որ տեղացի Հայերը գերեզմանատուն չունին, իրենց գերեզմաննոցը եկեղեցւոյ փոքրիկ բակն է, հետեւաբար չեն կրնար իրենց ազգակից զինուորներուն վերջին հանգստարան մը յատկացնել։ Այս մասին դիմում եղած է Պատրիարքարան և հարկ եղած պաշտօնական գործողութիւններէ վերջ հրաման եղած է այս տեղի կուսակալութեան որ գերեզմանատեղի մը տրուի Հայոց։ Սակայն քաղաքապետութիւնը կարեւորութիւն չի տար և կ'առաջարկէ որ տրուելիք գետինը դրամով փոխարինուի։

Մուսուլի առողջութիւնը անտանելի է, այսօր 31 աստիճան, ստուերի տակ տուն 31 իսկ կէսօրին 42 ... կուսաց, եթէ յիշենք ջուրի կատարեալ բացակայութիւնը, — հակառակ որ գետ առջեւէն կ'անցնի — կրնաք երեւակայել Նոյեմբերեաններ ... վիճակը։

ԱՆՑՈՐԴ

Գուզգունճուգի Թաղային Խորհուրդ ի նորոյ ընտրուած և դիւանը կազմուած է հետեւեալ կերպով։

Նախ. էֆ. Քիւրքճեան, Ատենապետ
Տօքթ. Կարպ. էֆ. Պետրոսեան Ատենադպիր
Մարտիրոս էֆ. Պօսթանճեան Գանձապահ
Արշակ էֆ. Քիւրքճեան Անդամ
Միհրան էֆ. Պարսամեան, »
Սարգիս էֆ. Զաքարեան, »
Կարապետ էֆ. Աւետեան, »
Գրաբոս էֆ. Սարգիսեան, »
Կոպէնտիկ „ Թաշճուրեան »

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՑ. — Երիտասարդ մը որ գիտէ Հայերէն, Թուրքերէն և Ֆրանսերէն, վաճառատան մը մէջ գործ կը փնտռէ։ Դիմել Սուլթան Համամ, Հաճօպուլօ խան, թիւ 44։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ

ՊՈԼՍՈՅ ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՒ ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՏԷՈՎ

Ռումէլիի, Պոլսոյ, ինչպէս նաեւ Չաթալճայի մէջ պաշարման վիճակ հաչակուած է։

Այս կայս. իրատէին գործադրութիւնը յանձնուած է պատերազմական և Ներքին գործոց նախարարներուն.

ՄԵՀՄԷՏ ՐԷՇԱՏ

Վարչապետ ՂԱԶԻ ԱՀՄԷՏ ՄՈՒԽԹԱՐ
Պատերազմ. նախարար ՆԱԶԸՄ
Շէյխ-Իւլ-Իսլամ ՄԵՀՄԷՏ ՃԷՄԱԼԷՏՏԻՆ
Ներքին գործոց նախարար ՏԱՆԻՇ
Պետական Խորհրդոյ Նախագահ ՄԵՀՄԷՏ ՔԵԱՄԻԼ
Դատ. և տնտ. ու երկր. փոխ. նախարար ԱՊՏ-ՈՒԼ-ՀԱԼԻՄ
Արտաքին գործոց նախարար ԳԱԲՐԻԷԼ
Հանրօգուտ շինութեանց նախարար ՍԱԼԻՀ
Ծովային գործոց նախարար ՄԱՀՄՈՒՏ ՄՈՒԽԹԱՐ
Ելմտական նախարար ԱՊՏԻՐՐԱՀՄԱՆ
Կրթական նախարար ՍԱՅԻՏ
Եվգաֆի նախարար ՄԵՀՄԷՏ ՖԷՎԶԻ
Թղթատարական և հեռագր. նախարար ՍԱՊՐԻ

ՐԷՇԻՏ ՓԱՇԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ

Վերջին անգամ Պոլսէն Լոզան զրկուած հանր. շինութեանց նախարար Րէշիտ փաշա, երէկ Քէօսթէնճէի ճամբով մայրաքաղաք վերադարձաւ։

ԱՆԳԼ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիական դեսպանը երէկ Բ. Դուռ գալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործերու նախարարին հետ։

*** Աւստրիական, ֆրանսական ամերիկեան և ռուսական դեսպանները տեսակցութիւններ ունեցան Խարճիէի խորհրդականին հետ։

*** Պուլկարական դեսպանատան Ա. Թարգմանը երէկ տեսակցեցաւ Խարճիէի Թարգմանին հետ։

ՊՈՒԿԱՐԻՈՅ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պուլկար կառավարութիւնը բոլոր նպարեղէնները գրաւած և ամէն մարդ իր կարողութեան չափով ալ դրամական գումարներ առեր է՝ պատերազմին առիթով։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԻՆ ՎԵՐԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Զօրավար Իվանօֆ Պուլկարիոյ հարաւային բանակին և զօրավար Քիւթինչէֆ ալ հիւսիսային բանակին հրամանատար անուանուեցան։

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ ԶԻԵՐԸ

Կառավարութիւնը Պոլսոյ մէջ գտնուող բոլոր ձիերը գրաւելով անոնց տէրերուն մէկ մէկ թուղթ կը յանձնէ, պատերազմէն վերջ հարկ եղածը տնօրինելու համար։

ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒՆ ԻՆՉ ԿԸՆԵՆ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ

Պուլկարիայէն եկող ճամբորդները կը տեղեկացնեն թէ՝ Վառնայի, Շումլուի, Սիլիսթրէ և ուրիշ քաղաքներու մէջ Իսլամներու ինչքերը թալլեր, բնակիչները ոպաններ և տուներուն մէջ ալ զինուոր կը լեցնեն։ Այս տեսարանները լուսանկարուած են օտար թղթակիցներու կողմէ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մեռակոյտի անդամներէն Ապտուլրահման Շէրիֆ պէյ երէկ հայր-պալատ երթալով Սուլթանին կողմէ ունկնդրութեան ընդունուեցաւ։

ԱԼԲԱՆԱՑԻ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Ալպանացի կամաւորներ սկսած են արձանագրուիլ։ Երէկ 100է մօտ Ալպանացիներ կամաւորներու վաշտ մը կազմած հայրենասիրական ցոյցեր կատարեցին Պէշիքթաշի, Նշանթաշի և Բէրայի կողմերը։

ԿՐԵՏԱՑԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԱԹԷՆՔ

Յունաստանի Եարկիոս թագաւորը քաղ. նպատակներով Կրետացի երեսփոխաններու ընդունելութեան դէմ արտայայտուած է։ Այս խնդիրը պիտի որոշուի Նախարարաց Խորհուրդին նիստին մէջ։ Կրետացի այն երեսփոխանները որ Աթէնք կը գտնուին յայտարարած են թէ՝ «ալ մէկ բան չարգիլեր զիրենք, Հելլէն Երեսփ. Ժողովին անդամակցելու։»

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՆԻԹԵՐ

Ըստ «Վագեթ դը Վօս»ի Սերպիոյ կառավարութիւնը արտօնութիւն ուզած է Աւստրիայէն, որպէսզի Գերմանիայէն եկած 212 վակոն ռազմանիւթը թոյլատրէ անցնելու իր հողէն։ Նմանապէս Պուլկար կառավարութիւնն ալ Գերմանիայէն և Ֆրանսայէն իրեն համար գալիք 189 վակոն ռազմանիւթին անցնելուն արտօնութիւն ուզած է։ Աւստրիական կառավարութիւնը տակաւին ոևէ պատասխան տուած չէ։

ՍԵՐՊԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԻՆ ՎՐԱՅ

Պատերազմական նախարարութեան եկած հեռագիրներէ կ'իմացուի որ Թուրքական ու սահմանագլխին վրայ երեք միջադէպեր պատահած են։ Առաջինը պատահած Մուհէի մէջ սերպ և օսմանցի ժողովուրդին միջեւ։ Ընդհարումը չատ կարճ տեւած է։ Երկրորդ միջադէպ մըն ալ պատահած է Բրօչտավայի մօտ, սերպիական հրոսախումբ մը, առաջնորդուած քանի մը պետերու կողմէ սահմանը անցած է։ Երրորդը տեղի ունեցած է Նովի-Բազարի մէջ, ուր ժանտարմաներու խումբ մը յարձակում կրած է Սերպերէ։ Քանի մը ժանտարմաներ վիրաւորուեր են։ Այս երեք ընդհարումներու ժամանակ ալ Սերպերը չեն կրցած իրենց դիրքերը պահել օսմ. հողին վրայ և պարտաւորուած հեռացեր են։

ՄԵԾ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Վերջին պահուն իմացանք թէ մեծ պետութեանց Սօֆիայի ներկայացուցիչները ազդու դիմում մը պիտի ընեն խաղաղութեան պահպանման համար Պուլկար կառավարութեան մօտ։

ԶՕՐԱՇԱՐԺԻ ԱՌԻԹՈՎ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Մամլոյ դիւանը հետեւեալը կը հաղորդէ։ Պէտք չէ հրատարակուին զօրաշարժի վրայ այնպիսի լուրեր որոնք կրնան օգուտ ընծայել թշնամիներու։ Մամուլը պէտք է ուշադրութիւն դարձնէ սաորեւ նշանակուած կէտերուն։ Ոչինչ չպիտի հրատարակուի, Ա) ամէն տեսակ առաքմանց, Բ) զինուոր. համակեդրոնացման և անոր ուղղութեան, և Գ) նաւատորմի շարժման վերաբերմամբ։

Պատերազմի պարագային չպիտի հրատարակուին նաեւ զին. շարժումներու, զօրութեանց, ուղղութեանց և հրամանատարներու անուններ վերաբերեալ տեղեկութիւններ։ Ոչինչ պիտի հրատարակուի նաեւ զինուորներու թուին և կառքի եղանակին վրայ։ Անոնք որ ասանց հակառակ շարժելու յանդգնութիւնը կ'ունենան, պիտի նկատուին հայրենիքի մատնիչներ և ըստ այնմ պիտի պատժուին։ Որպէսզի թերթերու գործը դիւրանայ զինուորական Բ. խորհուրդը օրը օրին պիտի հաղորդէ հրատարակելի նիւթերը։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ

«Մոնիթէօր» առտոյ ... կը տեղեկանայ թէ պալքանեան պետութիւնները իրենց ծանուցագրով Մակեդոնիոյ մասին ինքնօրինութիւն և այն նահանգներուն մէջ որ քրիստոնեաները աւելի թիւ մը կը կազմեն իրենց հաւասարութիւն, Սերպիականի նահանգներու և Կրետէի միացումը Յունաստանի։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ քննուելու և ուսումնասիրուելու վրայ եղող բարենորոգմանց մասին, կը հասկցուի որ կարգ մը սխալ գաղափարներ կը զրուցուած են։

Առաջին. — Պէտք եղած բարենորոգումները դեռ կը քննուին և ատոնց մասին խորհրդակցութիւն տեղի կ'ունենայ։

Երկրորդ. — Քննութեանց պահուն, նկատողութեան կ'առնուին զանազան թուականներու մէջ հաստատուած օրէնքները ու կանոնագիրները և անոնց օրինագիծերը։

Երրորդ. — Պէտք եղած բարենորոգումներու մասին գրի առնուելիք օրէնքին պատրաստութեան մէջ, բնական է թէ նկատի պիտի առնուին երկրին պէտքերը և սահմանեան իրաւունքներն ու հիմնական չափերը։

Չորրորդ. — Պատրաստուելիք օրէնքը մեր Հիմնական օրէնքին (Գանունը Էսասի) համաձայն, բնական է թէ պիտի ենթարկուի Երեսփ. Ժողովոյ և Ծերակոյտին վաւերացման։

Հետեւաբար բացորոշակապէս տեղի չկայ որ մեր ժողովուրդը սխալ և թերի տեղեկութեանց նայելով, աղդուի և յուզուի։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

ԵՐԷԿԻ ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՆԻՍՏԸ

Նախարարաց Խորհուրդը երէկ կէսօրէ վերջ ժամը վէկին, արտասովոր նիստ մը գումարեց։ Այս նիստին մէջ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան Ռումէլիի նահանգներուն մէջ ի գործ դրուելիք բարենորոգումներու հարցին և մինչեւ 45 տարեկան սահմանցիներու զէնքի տակ կանչուելու մասին։ Դիտողէ մը հասած հեռագիր մը կարդացուեցաւ որով կը ծանուցանէր թէ՝ կառավարութեան կողմէ Ռումէլիի բարենորոգման մասին առած որոշումը մեծ գոհունակութեամբ ընդունուած է։ Տեղեկ. նիստը կը շարունակուէր երբ Բ. Դուռ եկաւ անգլիական դեսպանը և Մեծ Եպարքոսը դուրս ելլելով կէս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ։ Ժամը 4ին ատեաններ հանրօգուտ շինութեանց նախարար Րէշիտ փաշա որ հաշտութեան բանակցութիւնները վարելու համար Լոզան զրկուած էր, վերադարձած ըլլալով եկաւ Բ. Դուռ և մասնակցեցաւ Նախարարաց Խորհուրդին։ Այս նիստին միջոցին վայրկեան մը ներկայ գտնուեցաւ նաեւ սպայակոյտի գեր-նախագահ Բէքիր պէյ։

ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Զօրաբանակի հրամանատարութիւնը գիշերը ու ատեն հետեւեալը հաղորդեց մեզ։

1.— Այսօր ժամը 5էն (Ը. Թ.) սկսեալ Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ, կառավարութեան կողմէ պաշարման վիճակ հաստատուած է։

2.— Զինուորական կառավարութեան պարտականութիւնը սահմանուած է Ա. Զօրաբանակի հրամանատարութիւնը։

3.— Կայս. բանակին զօրահանութեան և անոր շարժումներուն վերաբերմամբ լուրերու հրատարակութիւնը արգիլուած է։

4. Փողոցներու, հասարակաց վայրերու մէջ հրապարակախօսութիւն ընելը և միթինկ կազմակերպելը, ինչպէս նաեւ քուէարկութիւնները արգիլուած են։

5.— Գաղտնի ժողովներ գումարելը և ոստիկ. ընդհ. տեսչութեան չտեղեկացուած ժամանակաւոր գումարումներ տեղի ունենալը արգիլուած է. (ընտրութեանց համար ակումբներու մէջ հաւաքուիլը բացառութիւն է)։

6.— Կառավարութեան հակառակ և երկրին ներքին և արտաքին քաղաքականութեան վերաբերմամբ, ժամանակաբար ... նկատումներով՝ հրատարակութիւններ արգիլուած են (Տպագրական օրէնքի սահմանին մէջ եղած քննադատութիւնները բացառութիւն կը կազմեն)։

7.— Երկրին ներկայ կացութեան և պետութեան քաղաքականութեան նկատմամբ, մարդերը գրգռող յայտարարութիւններ տալը և գրուելը, ինչպէս նաեւ պատերու վրայ (աֆիշ) փակցնելը խստիւ արգիլուած է։

8.— Զէնք պարպելը և առանց արտօնութեան զէնք կրելը, ինչպէս նաեւ պայթուցիկ նիւթեր գործածելը և փողոցներուն մէջ (ֆիշեկ)ներ արգիլուած են։

Ինչպէս յայտնի է վերեւ հրատարակուած պաշարման վիճակի 6րդ յօդուածի տրամադրութեան զինուորական իշխանութեան ընդարձակ իրաւասութիւն տրուած է այդ ուղղ տրամադրութիւնները ամենախիստ կերպով կիրարկելու։

Սուլթան Ահմէտի հրամանատարութիւնը հետեւեալը կը ծանուցանէ.

1.— Հօճա Փաշա, Ֆէրիքէօյ, Մեծ Այասօֆիա, Սիրքեճի, Ֆերուզ աղա, Չատըրճը Ահմէտ Չէլէպի և Էմին պէյ թաղերուն իմամները, մուխթարները և հեղինէ էվքաֆ..., ինչպէս նաեւ ... իմամները, Հայ, Յոյն և Հրեայ մուխթարները իրենց ատորակներով գալիբին.

2.— Ըստ նոր տնօրէնի ընտանեկան Պոլիս գտնուող զօրացիներէն 83 - 98ի ծնածները (98- մէջը հաշուելով) այսօր Գրչ. Երեկոյ իրենց նուֆուզ թէզքերէնին հետերնին առած ժամը իրիկուան 12ին ատեանները, Թօփ-գափու սէրայի Սուլթան Ահմէտի ... ներկայանալով՝ ինքզինքնին արձանագրել տան։ Հակառակ պարագային զէնքի տակ առնուած միջոցնին իրենց առաջինութեանները, մանաւանդ թէ անկարող, ինչ որ ալ ըլլան երբեք նկատի չպիտի առնուին ըստ ... օրէնքին տրամադրութեան։

«Մանզումէ». — Այն յայտարարութիւնը կէս գիշերէն ետքը մեզ հաղորդուած ըլլալուն, կարելի չեղաւ ոեւէ տեղեկութիւն քաղել այս մասին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՓԱՐԻԶ. — 7 Հոկտ. — Քաղաքական շրջանակներու մէջ այն համոզումը կը տիրէ թէ օսմ. կառավարութիւնը որոշած է ըստ պետութեանց թելադրանքին գործադրել 1880ի բարեկարգական ծրագիրը։

ԼՈՆՏՈՆ, 7 ՀՈԿՏ. — Բ. Դրան 1880ի բարեկարգական ծրագրի գործադրութեան որոշումը խիստ մեծ գոհունակութեամբ ողջունուեցաւ ամէն կողմէ։ Այդ բանին մէջ կը տեսնեն օսմ. կառավարութեան անկեղծ ցանկութիւնը իր Ռումէլիի նահանգներուն բարեկարգութեան։

ՕՏԵՍԱ 6 ՀՈԿՏ. — Հոս գտնուող Հելլէն վաճառականները՝ Յունաստանի նուիրեցին 2 միլիոն փրանք, որպէսզի պատերազմի ժամանակ ծախսուի։

ԻԶՄԻՐ, 7 Հկ. — Մեծ ցոյցեր տեղի ունեցան կառավարական չէնքին առջեւ զօրանոցին և ուրիշ տեղեր, բազմաթիւ ռազմատենչ ճառեր արտասանուեցան։ Այն Ալպանացիները որ քաղաքս կը բնակին «պէսայ» ըրին կառավարութեան ուժ տալու համար։

ՍԿԻՒՊ, 7 Հոկտ. — Բազմաթիւ կամաւորներ կան։ Իշխանութիւնները հիացում կը յայտնեն ի տես հայրենասիրական այս եռանդին։ Շատ գոհունակութեամբ կը զգացուի Ալպանացիները՝ Սերպիացիներու՝ որոնք սահմանագլուխը կը գտնուին՝ չի մնալու համար։

ՄԱԼԹԱ, 6 Հոկտ. — Անգլիոյ Միջերկրականի նաւատորմիղը հոս պիտի ժամանէ և անկէ անդին ... Պալքանեան ջուրերը պիտի մեկնի։

ՓԱՐԻԶ, 7 Հոկտ. — Սօֆիայէն «Մաթէն»ի կը հաղորդուի հետեւեալը։ Եթէ Մեծ պետութեանց պետական ներկայացուցիչները հոս գան, պիտի համոզուին, որ ամէն ջանք ապարդիւն կ'ըլլայ, եթէ պետութիւնները հաստատ բանք չ'առնեն թէ չորս պետութեանց առաջարկը պիտի գործադրուի։ Եւ թէ կը փափաքին որ խաղաղութիւնը չի խանգարուի, պէտք է առաջարկեն որ անկախ և ազատական բարեկարգութիւն պիտի ներմուծուի Մակեդոնիոյ մէջ։

ՍՕՖԻԱ, 7 Հոկտեմ. — Զինուորական շրջանակներու մէջ խիստ գոհունակութիւն մը կայ զօրաշարժին ձեւը բերուած արդիւնքին մասին, որ ամէն տեսակ նախատեսութիւն գերազանցած է։ Պետութիւններու ազդեցութիւնը այնքան մեծ է որ նոր զօրաշարժի մը պատճառ եղած է։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ԿՈՒԶՈՒԻ

Առեւտրական մեծ հաստատութեան մը համար որ չատ լաւ գիտնայ Թուրքերէն և Ֆրանսերէն լեզուները ինչպէս նաեւ Հայերէն։ Դիմել խմբագրութեան Ս. Ը. սկզբնատառերով։

1—3

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ԿՈՒԶՈՒԻ

Միջազգ. ընկերութիւնը Վանի վարժապետանոցին համար պէտք ունին ֆրանսերէնի մասնագէտ-ուսուցչի մը որ ուսումնական խորհուրդէն վկայեալ պիտի ըլլայ։

Գոհացուցիչ ամսաթոշակ և լաւ պայմաններ։

Փափաքողներ անմիջապէս պէտք է դիմեն ընկերութեան գրասենեակը Պանչէ Գափու, Սաղըզէ խան թիւ 23 ու 27 առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 4 [illegible]։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի օր, Բերա, Արեւելեան Սրճարանի սրահին մէջ, հայ խմբագիրներու կողմէ գումարում մը տեղի ունեցաւ Գ. Երուանդ Օտեանի ատենապետութեամբ, «Կ. Պոլսոյ Հայ Մամուլի Ընկերակցութիւն» մը կազմելու համար։ Ընկերակցութեան կանոնագրի նախագծի մասին երկար ժամու չափ խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ ներկաներուն մէջ։ Յառաջիկայ Կիրակի օր նոր գումարումով սոյն կանոնագիրը պիտի ներկայացուի Ընկերակցութեան անդամներու վաւերացման և պիտի ընտրուի Գործադիր մարմին, ... բաղկացած։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

7 Հոկտ. 1912

Ֆրանսական Ռանթ	90 20
Օսմանեան Միաց.	86 50
Օսմանեան Երկաթուղի	199 25
Պանգ Օթոման	676
Պոլսոյ Դոքերը	440 —
Թրանսվաալ	41 25

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆ

ԷՍՄՈՆ ԼՈՏՈՒՍԷԹ

ԵՐԿԱԹԷ ԴԻՄԱԿՈՎ ՄԱՐԴԸ

ՈՎ ԷՐ ԱՀԵՏԻՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԿԱՐԴՈՒՈՂԸ

9

ՏՈՒԱՄԻ ՄԸ ԶՍԻՆՏԸ

— Անո՞ւնը... ըսէ՛ք... հասկցուցէ՛ք մեզի, գոլեցին ամէնը մէկ նախանձով։

— Իրա՛ւ որ... Տիկիններ, իմ ակար յիշողութիւնս դիս կը չփնթեցնէ... իր անունը, իր պատուիթիւնը անորոշապէս մնացած են միտքիս մէջ...

— Սակայն, սիրելի՛ Աքէնսիս, ըսաւ Օր. ամբ լա Վալլիէռ, չատ պարզ կերպով կրնան էնդանանալ ձեր յիշատակները...

— Ինչպէ՞ս, Լուի՛զ.

— Ձեր անորոշ յիշողութիւններն տեղի տալով՝ որոնք իրենք իրենց կը բերին միւսները։

— Իրաւունք ունիք։ Եւ քանի որ կ'արտօնէք...։

Տիկին ամբ Մոնթէսբան ոտքի կաւ և դէպի սպասը ուղղուեցաւ, որ ամէնուն բարեւին պատասխանելէն վերջը, ոտքէնան և Տիկնոջ ներկայութեանը պատճառաւ իր կողմը դրաւելով ամէնուն ուշադրութիւնը, դէպի պատուհան ներուն կողմէ սենեակաստեր էր անոնցմով։

— Ա՜հ, Տիկին, Տիկի՛ն, այս հեռանքը ինձի վախ կ'ազդէ կոր, ըսելաւ վերայ եր ժանկամարդ տղիկը երբ մարքիզուհին իրենց մօտեցաւ...

— Է՛հ, ի՛նչ կը վախնաք, ազուո՛ր, ըրաւ միւսը յարգական նշան մը ընելով, իրեն հետեւող տէրերուն պատրանք տալու համար...

— Մենք Ձեզի տուած խօսքերնիս կը կատարենք կոր, ըսաւ ռնծոնօֆ տիկինը, և ձեր երդը իրագործելու վայրկեանէն չէ որ պիտի վախնաք և նահանջէք...։ Բալեցէ՛ք, Սի՛ւզան, քանի որ երգնիկ պիտի ըլլաք...։

— Այո՛, Տիկին, յարեց ժանկամարդուհին, որուն երեսը վայրկենապէս կարմրեցաւ, այդքան մեծ երշանկութեան մը անյուսալի հեռանկարն է որ զիս կը չբլոցնէ և կ'ահաբեկէ։

— Ուրեմն, ընդմիջեց Լօրէնի ասպետը, ամէն բան լաւ որոշուած և համաձայնուած է մեր մէջը...։ Երբոր Թագաւորը անցնելու ըլլայ, դո՛ւք, Տիկին Սուսան, անոր ոտքերուն պիտի փորիք և անոր պիտի խօսիք այնպէս մը որ քանի մը վայրկեան կանգ առնէ...

— Հասկցուեցաւ, ըսաւ կոմսուհին...։

— Այդ մէջտեղն, Տիկին ամբ Մոնթէսբան, ձեր եաւեր կայնած՝ վայրկեանը պիտի փնտռէ ներկայացնելու համար իրա...

— Բայց, ընդմիջեց Օր. ամբ Գրէվան, ինչո՞ւ համար այս նախգուշութիւնները, այդ գործուածքները այլ...

— Օ՛իո՛ղդ, յարեց զոր կերպով մը մարքիզուհին, գուք պատշաճութեան սովորութիւններէն դուրս, չեք գիտեր այն ձեւակերպութիւնները, զորս պէտք է տեղը տանել բոլոր այս շար ու նախանձաս շրջանակին մէջ, որոնք ազէկ չեն նայիր պալատին մէջ Ձեր ներկայութիւնը...։ Թագաւորն իսկ անձամբ օրինակը պիտ տայ Ձեզի։

— Շատ ազէկ, ըսաւ օրիորդը գլուխը խոնարհեցնելով, ամէն պարտայի տակ քեզի կը հնազանդիմ, Տիկին, քանի որ Սէնեռ Լուի ապագան ու երշանկութիւնը այս դէպքերէն կախում ունի...։

Լօրէնի ասպետը ծիծաղ մը ունեցաւ և ըսաւ։

— Մենք ամէն բան մեր վրայ կ'առնենք, սիրելի Սիւսան, միայն թէ մեր խորհուրդներէն բան մը մոռցած չըլլաք։

—Օ՛հ, ամենքն ալ սիրաքս են, պարոն սիպեան։

Ասպետը քանի մը նոր հրահանգներ եւս տալ կը պարտաւորուէր, այդ խորհրդաւոր ծրագրին ամբողջութեանը համար, երբ նշմարեց Մ. ամբ Թրէսմէսը որ դէպի իր կողմը կուգար։

— Մարկ ըրէք ըսաւ ասպետը արագարար; ինչ որ ալ պատահելու ըլլայ, մի՛ վախնաք... Ձեր գիտցածէն մի՛ չեղիք... յուսալ՛ք... վասն զի, ազէկ գիտցէք որ Ձեր բոլոր լսելիք և տեսնելիք բաները ես եմ ընել տուողը։

Այդ պահուն, պալատականը իրեն մօտենալով սուրովը բարեւեց և ըսաւ։

— Մ. ամբ Լօրէն, Նորին Վեհափառութիւնը հրաման ըրաւ ինձ զձեզ իր մօտ առաջնորդելու...

— Մ. ամբ Թրէսմէս, ուրախ եմ որ Թագաւորը այդ պաշտօնը կատարելու համար բարեհաճած է ընտրել ազնուական պարոն մը, որուն հանդէպ մասնաւոր յարգանք կը տածեմ։

Պալատականը խոնարհեցաւ... Եւ երկուքը մէկ քալեցին անցան բազմութիւնը, որ տեղի կուտար լրենց վառ հեռաքարքրութեամբ մը։ Թագաւորին սենեակին ներս մտնելուն ասպետը նշմարեց որ Լուի ԺԴ. թագաւորն նայողութիւն մը և արհամարհա գիրք մը առած է, իր շուրջիւներուն հետ Բեռաւ չյուզուեցաւ, գլուխարկը հանելով խոնարհեցաւ, մէկ ձեռքով սուրը բռնած և ապասեց։

— Մ. ամբ Լօրէ՛ն, ըսաւ վերջապէս Թագաւորը, ես եղբօրս սիրոյն համար մինչեւ հիմա ոչ գոցեցի Ձեր այն վարմունքներուն հանդէպ, որոնք պատճառ կ'ըլլան մեզի եղբօրս և իր տիկնոջ վերաբերուն։ Այսօր, Ձեր լսարերուն մէկ անկեղծ խոստովանութիւնը, անաւա զղջում մը միայն կրնայ զՁեզ ազատել այն պատիժէն զոր մտադրած եմ տալ Ձեզի, լրջօրէն դատելի, լուրերու հետեւանքով...

— Ձերվեհափառութիւնը կը հաճի՞ նշել այն դէպքերը, որոնք իր բարձրութիւնը վրաս կը հրաւիրեն...

— Զգիտի կանգ առնեմ այն պատանելիքներուն առթիւ զորս յայտնել կ'ուզէք այդպէս կեղծ ու անյուսակ նախատասութիւններու առթ...։ Տիկինը յանցաւոր է որ զանոնք անարգելով իրենց արժէքին հասնիլ չի դատեր, սակայն կ'երեւի թէ պարոն. դուք ձեզի դէմ լարուելով կը պարիք...

— Վեհափա՛ռ, չեմ հասկնար...

— Բացարեմ, Ձեր խորհուրդներով

(Շարունակելի)

ՕԱՄ. ԱՌԻԵՍՏ. ՀԱՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانية

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՊՈՎ

ՍԹՄՊՈՒԼ, ԳԱԼԷՐԻՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխատուութիւններ, առևտրական կոմսներու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտատոմսերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում ամէն տեղ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կտրոններ։

Կ'ընդունի դրամական ուանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասաւորութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Ինայողութիւնը մեր հաճախորդներուն մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 ղրուշէն սկսեալ գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ ժամանակցութեամբ և ուրիշներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնում, վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը ժամանակի ընթացքին հանրօգուտ չհնութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ. ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Մանզումէ»ի ռնօրէնութիւնը դիւրութիւն մը տալու համար ժողովուրդին «Հանրային Գործակատարութեան ընկ.» անուամբ ընկերութիւն մը կազմած է կարող օրէնսդէտ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ բաղկացած, զոր կ'ստանձնէ թէ՛ Պոլսէն և թէ՛ դաւառներէն յանձնարարուած դատական փոխանորդութիւնները, դատական և վարչական հետապնդումները, զինուորագրութեան վերաբերեալ գործողութիւններ, թէմէթիի և կալուածական տուքերու զեղչումները, դրամական փոխառութեան և առուծախի կալուածական միջնորդութիւնները, մենաշնորհի խնդրանքները, վաճառատորներու պաշտօնեայի մատակարարութիւնը խիստ դիւրամատչելի վարձքով և կատարեալ ողջամտութեամբ։

Դիմել Պալա Ալի ճատէսի «Մանզումէ»ի խմբագրատան Հանրային Գործակատարութեան ընկ. ռնօրէն Կ. Թաքթիլեան էֆ.։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՔԹ. Խ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

1908 թուականին ի Բարիզ, Մէն-Լու և Նէքէր հիւանդանոցներուն մէջ կատարելագործելով իր մասնագիտութիւնը, որի ժամանցած է մէկ քանի «սէրթիֆիքա»ներու։ Այս անգամ ալ Էրլիխի գեղին «606» վերջին նորագոյն դրութեամբ սրեան մէջ ներարկումը, Վիննայի, Բարլինի և Գերմանիոյ հիւանդանոցներէն զատ, մասնաւորապէս Ֆրանքֆորդի Էրլիխի գործարանի մէջ մասնաւոր ուսումնասիրած ըլլալով յանգութեամբ կը գործածէ Ֆրանկֆորտը, մորթի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև հին և նոր կերամիդութիւնը առանց հեռաց մը ձգելու։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակէ, Գալաթա Գարու, չաքարվանսա Հաճի Գէլբիրի կից, նալբանդ խան թիւ 8 գործարանատունը։ Մէկի և տրեան ամէն տեսակ մեքենաբանութիւն և քիմիական քննութիւնները ի հարկին կը կատարուին։

ՏԵՂԱՏՈՒԹԻՒՆ

Բերա, Թաքսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին ետին, թիւ 9 Վալիսէ Զէյնէլ ճատէսի

ՏՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԲԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՂՈՐԴԻ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ երկարական նուիրեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած ու ամէն նորագոյն մեթոդներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ խուլութիւնը, զլխու պտոյտ ու հինցած ցաւերը, ականջի խծուծ ու ականջի, քիթի, բերանի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւններու։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնց ցարդ տեղումելի նկատուած էին «առանց գործողութեան», կատարելապէս կ'լուծէ նորագոյն դարձիցով մը։ Վիրի ու ջլաու վրայ ամէն տեսակ կոկորդի նշիկները (պատէմիկ) կը հանուին արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ երեկ օր, Գալաթա Գարու, Հաճիրեյէ Սիպիլի դէմ Աբիկ Իպրահիմեան գեղարանը, իսկ երեկ օրէ վերջ իր տունը։ Հիւանդութիւն մը երբոր վերջ իր տունը դիտող ամէն հիւանդները, իսկ վիճակով ազքատներն ամէն օր պատրաստ է հրաւոր գործունեաց։

ՀԱՅ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչ լեզուներ, ամէն Ջ մէկէն

Տիրա. Ս. Դանիելեանէն

Թիւ 18, Սեբաստիա խան, Պոլսի Թաղի (Թաղիան Հաճատ)

ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

այս դեղարանը որ հասարակութեան վստահութեանը արժանացաւ, մասնաւորապէս դեղերու խիստ թարմութեան, դեղագիրներու ճշդրիտ պատրաստութեան համար, այս անգամ իր յանձնարարները զոհ ձգելու նպատակով բերել առած է «Էկիզ» մարքայով ՄԻԱՍԱՅԱՆ ամենաազդեցիկ փոշին, որ մէկ անգամէն իսկայ բնաջինջ կ'ընէ մլուկները։

ԿԸ ԲԻԵ ՆԴՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵԼ

ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐՄԱՏՋԵԼԻ ԵՆ

ՄՆՕԹ. — Այս դեղարանը կը յանձնեն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և չորեքշաբթի կէս օրէ առաջ Արի գարմանում։

Դեղարանիս բոլոր դեղերը զուտ անգլիական և գաղղիական են, պատրաստուած՝ դեղագործական արհեստին վերջին մեթոդներու համաձայն։

Դեղարանս ունի ճոխ մթերք մը գոնեաներու, օ. ամբ քօլոնեներու, ակառի փոշիներու և վրձիններու, քինինական հիներու։ Կայ նաև «Ֆրանսիոն»ը, որ մեկ դեղն է գլխու թեքերը անհետացնելու և մազերը ամեցնելու, գին 5 ղրուշ։

Գիշերային սպաս

ՏՈՔԹՈՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱԶԳԻ ՀԻԱՆԴՈՒԹԵՆՑ

Բարիզի Բժշկական հասարակութեան ակնաբուժական քլինիքին մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած և Քիզ—Վէնի հիւանդանոցին մէջ իբրեւ ակնաբոյժ երկար ժամանակ ծառայած և փորձառութիւն ձեռք անցուցած ըլլալով, մեծ խնամքով կը դարմանէ աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները, չիերը (չալբ) կը չտեղ առանց գործողութեան, և մինչև ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած Փրֆ. Ժաքլի գործիքով կարճատեսներու և հեռատեսներու խիստ յստակ և ճշգրտութեամբ կուտայ ֆիլիզէն առաջ եկած աչքի հիւանդութիւնները երակներուն մէջ նորանոր դեղ մը ներարկելու արտատաքի կը դարմանէ։ Մեծ յաջողութեամբ և առանց ցաւ պատճառելու կը կատարէ քաշտառքի (փերտէ) և աչքի վերբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւններ։ տեսողութենէ զուրկ և ակռ աչքերուն տեղ բնականին յարմար նման արուեստական աչքեր կը դնեցնէ։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, մինչեւ կէս օր, Պահնէ Գարու, Հաճիրեյէ սիպիլին դիմաց, Իպիհանեան դեղարանոցին կից անկիւնի աստիճանները Ուրբաթ օրերը յիշեալ դեղարանը կէս օրէ առաջ։ Իսկ երեքշաբթի օրերը կէս օրէն վերջ իր աստիճանը ձրիաբար պատրաստ է դարմանելու աղքատ հիւանդները։

ԲՈԼՈՐ ԳԱՂԱՓԷՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՁԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳԱՂԱՓԷՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐԻ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

Եիստ հաստատուն չինուածք և ամենաբարի չնիւեղէն

ԱՃԽԱՐՀԻՍ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ

Անմրցելի ընտրանիք և գործածողներու համար

ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 343, Կալաթա Սինկէր խան և Գալաթայ թիւ 120 ին Սուլթան Համամ, Սուլթան Պայազիտ և Ֆոթիհ Հաճիրը Բայազ, թիւ 64։ Սիւլեյմանիյէ Զարը պէյզ թիւ 15։ Գալաթ քէօրիւ Մօտա ճատէսի։ Մաքրիքէօյ Երկաթուղի հրապարակը։ Գալաթ, Քէօրիւ Պազը, թիւ 113։ Պէշիկթաշ Շերքէթի նուագատոյնի դիմաց։ Բանկալթի Քրամայ ճատէսի թիւ 57։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Արեւելքի համար. —Կ. Պոլիս, Բերա Մեծ-Փողոց, 343

ՁԳՈՒՇԵՆԼ ԿԵՂՄԵՐԷՆ

ՊՇՆԶԵԼ ԳՈՐՄՐԱՆԻ ՎՃՌՆԻՇԸ

ԴԵՂԱՐԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԷՄԲԵՐԵՆ

Բերա, մեծ փողոց, Ազա Ճամիի դիմացի կարգը, թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութենէս լիապէս համոզուած ըլլալով որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ, պարզապէս՝ երբ ուղղամտութիւն, ճշտապահութիւն և աշխատասիրութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին ապաքինումը։

Կը մաղթեմ որ երբէք չհիւանդանամ, բայց եթէ երբէք պէտք ունենամ ո և է դեղագրի մը պատրաստութեան, համեցեցէք դիմել մեր նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին ամենանոր պահանջումներու համաձայն դեղերու խղճամիտ պատրաստութիւն դեղերուն ամենէն թարմը և ընտիրը դեղերու ամենէն ոճմանը։

Անհնարելի ալ համոզուելու համար այս եզրակացութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս։

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն գործակցելու համար մասնաւոր ուշադրութիւններու ենթարկուելու ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբեմն մեր դեղարանը։

Զուգարկական պատուասար ժամանակաւ չարքը 2 անգամ.

Տրամադրելի վերջին հիւանդապահուհիներ

Գիշերային սպասաւորներ ամէն գիշեր

ՏՈՔԹՈՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹՊԻՊ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԱՆՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Եիւլի, Օսման պէյի գաղիներու մօտ, Անսենան արարքիսանի իր յարգարանէն մէջ

Աղքատ և կամաց ինչպէս նաև ազատ ամենազգի հիւանդներ, կանանց, ոտքերու, ականջներու, երիկամներու, սրտի եւալի հիւանդութիւնները անպիսական ամերիկեան նորագոյն մեթոդներով կը դարմանէ։ Ցրտանկարդ և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Մալվարսանի» և բոլորովին նոր դրութեամբ Սոմանի ներարկումներով կը տանէ ազատ ո՛ւռ է ցտի և առանց դրամ ստանալու։

Որպէս զի ամէն մէկը չի վարանի թիֆիզով և գոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ նեարտ ամ, իրարանցուած և յաջողութեամբ գործադրուած մեթոդներով՝ պատաւ ստանալ ալ կը կատարէ։

Ելարան օրս մինչեւ երեկ ամէն

ՏՈՔԹ. Գ. ՉԱՐՖՃԵԱՆ

Մասնագէտ քիթի, ականջի և կոկորդի հիւանդութեանց

(Գերազոյն Համալսարանէն, բժիշկ Նիլսէն Միջազգային Հիւանդանոցին)

Այս անգամ փոխադրուած է Բերա Մեծ Փողոց, յունական հիւանդասարան դէմ, թիւ 75, ուր ըստ ասպէնոյն կ'ընդունի իրեն դիմող հիւանդները, ամէն օր էկս օրէ վերջ, և կը դարմանէ զանոնք գիտական վերջին դրութեամբ։ Իսկ առաւօտները կը գտնուի Պոլսոյ Բժշկական Ընկ. դարմանատունը, Սիրատուլ, Երզրում խան։

ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԶՈՒ

ՍԻՐՔԷՆՑԻ ՁԵՌՔԷՆ

Գալաթայ փոստատանոցին ժամագրի ստնդամ

Կ'ընդունի Հաւուրաք, Թիեարթէթի, Ձէրգաբ, Ձինեաչէթի, Շէբրեի և Աժուանճամանի ոճսակ գաստեր, զոր կը վարէ հասարակ ձեռնհասութեամբ, դասակարգով հաւատարիմ և արագութեամբ։ Կը խմբագրատարութիւններ և պատանական գրութիւններ։ Դուսանները իրենց հանձնարարով Քէվիրի օրդուներ կը հասցուին անմոռոգէս, իսկ ինչ ոչ ինչ գաստ ընդարձակ մը գեղարանս ուր կայ մարդութիւն ճշտապահութիւն և ոճան տեղեկագրի պատրաստում։

Գեղարանս միայն կը գտնուին ամենահմուտ բժիշկներ, ամէն տեսակ հիւանդութեանց մասնագէտ Տոքթ. Բերթէվ Նէպիի պէս իր գլխիկը հաստատած է գեղարանս վրայի հարկը կը գարմանէ ֆրանկաբար նոր մեթոդով, ինչպէս ներարկումներ։

Կ'տյցեկեն հմուտ բժիշկներ ամէն տեսակ հիւանդութեանց։

Գաւառացի հիւանդներու պիտիանձնարարեմ խզամաղէն մասնաւոր բժիշկներ։ 80 - 21

ԳԱԲՈՒԱՄԱՃԵԱՆ

ԳԻՇԵՐՕՐԻԿ ԵՒ ՑԵՐԿԿԱՆԱՑ

ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳԱՐԹԱԼ

Եօթնամեայ Իրատի

Հինգերորդ տարեշրջան

Վարժարանս նոր տարեշրջանին սկսեալ Իրատի վերածուած ըլլալով, գաստարանս կազմութեան համար այժմէն արձանագրութիւն ընդունած է մայրաքաղաքիս և մայրաքաղաքին շրջականերու, ինչպէս նաև գաւառացի աշակերտներու համար։ Կրթական ճոխ ծրագրի մը համաձայն մեծ խնամով կ'աւանդուին Հայերէն, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն և Անգլերէն՝ իրենց իսկ սեպհական լեզուով և խօսելու վարժութեամբ (բաբիրք), նոյնպէս դիտութիւններ և ուսմանց անհրաժեշտ բոլոր ճիւղերը, մասնաւորաբար վաճառականութիւն, Տնտեսագիտութիւն, տնտեսական առևտրական գիտելիք։ Իսկ աղջիկներու համար ասեղնագործութիւն, կար և ձեւագիտութիւն տնական և գործնական։

Թէ՛ մանչ և թէ՛ աղջիկ դէրերթիկներու ամսաթոշակը խիստ չափաւոր, դիւրամատչելի և անհամեմատ կերպով ժամանակաւոր գաստարանիս համար։

Դիւրերթիկները կը վարեն մայրական խնամք, կանոնաւոր հոգածութիւն և ընտիր սնունդ առողջապահիկ պայմաններով։ Շէնք ընդարձակ, գեղեցկագիր և օգուտ՝ ընտրեալ պարտէզով։

Մանրամասնութիւնները աշակերտներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան Տ. Բէնեթեան։

Հիմնադիր Տնօրէն

ԳԱՌՆԻԿ ԳԱԼԱՄԱՃԵԱՆ

ԱԶԳ

ՅՕԴՍՑԱՒԵՐԸ

ՌՈՒԻՄԱԴԻԶՄԻՆ-ՈՎ

ՊԷՏՔ Է ԴԱՐՄԱՆԵԼ

Բ. ղաքային Բժիշկ և Էնդոկ. Առողջապահական Փողոցէն արտօնեալ

Շատ մը երեւելի բժիշկներէ գ Նոթութիւնը յանձնարարուած և բուժման ազդեցութիւնը բժշկական գիտութիւն մը անհերքելի եղող «Բիւմթիզմին»ը դրսէն գործածելով ընդհանուր յոգեցաւերը (հին և երկարաւոր, սուր, յոգեւոր, ջերմային և զուտասկրոֆուլային) ցաւերը յաղթութեամբ կը դարմանէ։

Տարիներով այս հիւանդութիւններէն առաջացածները «Բիւմթիզմին»ին մէկ չէին գործածութեամբը անդամ անոր գեղարանց ազդեցութիւնը պիտի տեսնեն։

Նիւզ 7 գանկան է

Արտասահմանէ՝ գերազոյն Յակոբ Ս. Ուրկանեան՝ Գոֆրա. Պոլսոյ կեդրոնատեղին է Գալաթայի գեղամասանոցը։ Գաւառացի յանձնարարութիւնները 2 ղրուշ փոստի ծախքով միայն կ'ընդունուին։

ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ԹՈՎՄԱՍ

ՑԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐ

Եւ հայթայթիչ։ ամէն տեսակ գիրքեր։ Հայ. Ֆրանս. Թուրք.

Հասցէ՝ Կ. Պոլիս, Կոզլաս ճատէսի թիւ 9 կամ Եէնի-Գարու, Նալը փողոց թիւ 5

Գործատուութիւնք կանխիկ

Ճշգրտութիւն բացարձակ։

Հիզնիակ-Կրամարտիկներէ՝ Նմոյշներ

Ամէն ազգարանքի հետ՝ կարեւոր ծանօթութիւն կը խնդրուի

Դիմեցէ՛ք իրեն, կ'օգուտ և գոհ կը մնաք։